Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН | 13 май 1972 йил, шанба | ◆ № 111 (15.282). ◆ Баҳоси 2 тийин.

ЧОРВАДОР ЎРТОҚЛАР!

◆ Беда ўримини кучайтиринг. Сенаж бостиришга эътибор беринг. Барча ўрим машиналарини ишга солинг ◆ *Ўти ўриладиган майдонларни белгилаб чиқинг* ◆ Сенажхона ва силосхоналарни тайёрланг ◆ *Озуқа экинлари парваришини кучайтиринг.*

ОЛИЙ МАКТАБ КОММУНИСТЛАРИ

Мамлакатимиз эришган мислсиз ютуқлардан бири шуки, бизда фан-техника революциясининг асоси — олий таълимнинг принципиал янги системаси вужудга келтирилди, ҳозирги кунда олий мактабларимиз халқ хўжалиги ва маданий ҳаётимизнинг барча соҳалари учун ғоят малакали кадрлар етиштириб бермоқда. Эндиги совет мутахассиси ўз ихтисосига доир билимларни пухта ўзлаштиришидан ташқари, маркcча-ленинча таълимотни чуқур эгаллаган бўлиши, жамиятимизнинг, партия ва давлатимизнинг мақсадларини аниқ-равшан кўра олиши зарур. Бўлғуси мутахассисда бундай сифатларни шакллантиришда олий мактаб ўқитувчисининг масъулияти ниҳоятда каттадир. Профессор, доцент, ўқитувчи — ғоят фахрли, зўр масъулиятли унвонлардир. Чунки давлатимиз уларга мамлакатимиз келажаги бўлган ёшларни ўқитиб, тарбиялашни ишониб топшириб қўйган.

Республикамиз олий ўқув юртларидаги ўқитувчилар фаолияти тобора кўп қиррали бўлиб бормоқда. Студентларнинг аксари мураббийлари ўз билимларини тинмай бойитмоқдалар, ўзлари танлаб олган фан соҳасидаги сўнгги ютуқларни кузатиб бориб, жиддий илмий-тадқиқот ишлари билан шуғулланмоқдалар. Бу эса уларга машғулотларни чуқур мазмунли ўтказишда, ўз шогирдларига энг замонавий маълумотларни етказишда ёрдам бераётир. Эндиликда лекциялар ва семинарларнинг ғоявий йўналиши янада равшанроқ бўлиб қолди, улар йигит ва қизларнинг ғоявий чиниқишига катта имкон бермоқда. Бу иш, айниқса, партиямиз XXIV съездидан кейин янада қизитиб юборилди. Съезд қарорлари ва ҳужжатларини ўрганиш ҳамда пропаганда қилиш олий ўқув юртларида олиб борилаётган ғоявий-сиёсий ишлар мазмунини янада юқори даражага кўтармоқда.

Масалан, В. И. Ленин номидаги Тошкент Давлат университетида съезд қарорларини пропаганда қилиш ишида 500 га яқин профессор, доцент, ўқитувчи ва 700 дан ортиқ студентларнинг вакиллари фаол иштирок этмоқдалар. Университет партия комитети томонидан тузилган лекторлик группасининг ўзида 100 дан ортиқ профессор-ўқитувчилар қатнашмоқдалар. Бу илм даргоҳида ёш лекторлар мактаби ташкил этилган, унда студентлардан тўрт йўналиш (КПССнинг иқтисодий сиёсати, КПССнинг халқаро сиёсати, коммунистик тарбия, илмий атеизм) бўйича пропагандист кадрлар тайёрланяпти. Шу йилнинг бошларида СССР ташкил этилган куннинг 50 йиллигига бағишланиб, студентларнинг ленинча миллий сиёсатнинг тантанасига доир илмий конференцияси ўтказилди. Бундай ижобий ишларни университет ҳаётидан яна кўплаб келтириш мумкин.

Мураббийнинг бурчи ўқитиш ва илмий иш олиб бориш билан чекланмайди, албатта. У — студентларнинг тарбиячиси, кўпни кўрган, ҳаёт тажрибасига эга бўлган меҳрибон дўсти ҳамдир. Шу сабабли кўплаб таниқли олимлар ўзларининг бўш вақтларини ёшларга бағишлаётганликлари, студентларнинг хилма-хил ишларида қатнашаётганликлари бежиз эмас. Бундай ўқитувчилар ўзларининг сезгирликлари ва ёшларга ишонч билан қарашлари, қатъий принципиаллиги ва талабчанликлари, чуқур билимдонликлари ва энг муҳими — бенуқсон шахсий фазилатлари билан олий ўқув юрти коллективи, хусусан, ёшлар олдида катта обрў-эътибор қозонганлар. Ҳамма ўқитувчилар студентлар учун беистисно ана шундай намуна бўладиган мураббий даражасига кўтарилишлари ғоят зарурки, буни партиямиз ҳозирги кунда айниқса қатъият билан талаб қилмоқда.

Афсуски, аҳвол ҳамма жойда ҳам давримиз талаб қилаётган юксак даражада эмас. Ҳали олий ўқув юртлари сиёсий-тарбиявий ишларида қатор камчиликлар мавжуд. Айрим ўқув юртларида ғоявий-тарбиявий ишлар изчил, маълум мақсадни кўзлаб олиб борилмайди, бу соҳада ишлаб чиқилган тадбирларнинг бажарилиши устидан назорат ўрнатилмайди. Натижада яхши ният билан белгиланган кўпгина ижобий тадбирлар самарасиз қолиб кетмоқда. Бухоро педагогика институтида студентлар орасида қонунбузарлик ва жиноятчилик ҳоллари содир бўлмоқда. Бу тасодифий эмас. Бунинг сабабини ўзларини студентларнинг «мураббийлари» деб атовчи айрим ўқитувчилар орасидан ҳам қидириш мумкин. Яқинда институт тарих-география факультетининг собиқ декани А. Зарипов суд жавобгарлигига тортилди. У ўзи бошқариб келган участкада тарбиявий ишларни бўшаштириб юборганлигидан ташқари, ўзининг хизмат вазифасини суиистеъмол қилган. Бу айби учун А. Зариповни Бухоро шаҳар партия комитети партия сафидан ўчирди. Институт партия комитети ўз мажлисларида сиёсий-тарбиявий ишларга доир масалаларни жуда кам муҳокама қилади, ўзи қабул қилган қарорларнинг бажарилиши устидан назорат олиб бормайди. Натижада студентларнинг ўзлаштириши пасайиб кетмоқда. Афсуски, бундай камчиликларни республикамизнинг бошқа баъзи олий мактабларида ҳам учратиш мумкин.

Олий ўқув юртларининг партия ташкилотларига маъмурият фаолиятини контроль қилиб туриш ҳуқуқи берилганлиги муносабати билан уларнинг роли ва аҳамияти янада ошди. КПСС XXIV съездининг бу қарори олий ўқув юртларининг коллективларида ташкилотчилик ишини ва сиёсий ишларни кучайтириш учун янги имкониятлар очиб берди. Шуни унутмаслик кераккн, контроль қилиб туриш ҳуқуқини қандайдир айрим тадбирларни амалга оширишдангина иборат қилиб қўймаслик лозим — бу иш партия ташкилоти фаолиятини тағин ҳам оширишни тақозо қилади.

Олий мактаб коммунистлари комсомол ташкилотлари билан алоқани нечоғлик мустаҳкам боғлаб ишласалар, уларнинг ишлари шу қадар муваффақиятли бўлади. Комсомолга раҳбарлик масалалари партия комитетининг мажлисларида, факультетларнинг партия бюроларида мунтазам ва конкрет равишда муҳокама қилиниб туриши, умуман комсомол ташкилотларига ғамхўрлик сира бўшаштирилмаслиги зарур.

Бугун лекциялар тинглаб, имтиҳон топшираётган ёшлар эртага ишлаб чиқариш раҳбарлари, олимлар, педагоглар, янги маданий бойликларнинг бунёдкорлари бўлиб қоладилар. Уларнинг мустақил ҳаётдаги дастлабки қадамлари — улар олий ўқув юртларида қандай тайёрланганликлари ва тобланганликларига боғлиқ. Бу муваффақиятни таъминлаш олий мактаб коммунистларининг биринчи навбатдаги бурчидир.

Саноат корхоналарининг шижоаткор коллективлари тўққизинчи беш йиллик план-топшириқларини барвақт бажариш, СССР ташкил топган куннинг шонли 50 йиллиги тантанасига арзигули тўёна ҳозирлаш учун социалистик мусобақани янада қизитиб юбордилар. Суратларда: (юқоридан пастга) 1. Ширин-шакар дастурхон зийнатларини яратишда ғайрат кўрсатаётган Янгийўл кондитер фабрикасининг тайёрловчиси Г. Майлибоева; 2. Сирдарё ГРЭСининг бош корпусини жадал монтаж қилишда ибрат кўрсатаётган В. Укулуов; 3. Тошкент «Юлдуз» тикувчилик фирмасининг тикувчиси И. Сирожиддинова. Унинг кундалик меҳнат табелида доимо смена топшириғини 140-150 процент уддалаётганлиги қайд этиб борилмоқда.

ЮБИЛЕЙ ЙИЛИ ХУШХАБАРЛАРИ

ҒЎЗА СУҒОРИЛЯПТИ

Қулмат Бойматов бошлиқ бригада пахтакорлари 86 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 40 центнердан хирмон кўтариш учун курашмоқдалар. Бу йил ҳамма майдонларга «Тошкент-1» навли пахта чигити экилди. Далаларда кун сайин яшил квадратлар барқ урмоқда. Бригада механизаторлари Қулбой Ҳасанов ва Хуррам Бобомуродов ёш ниҳолларни сифатли культивация қилиб, айни пайтда минерал ўғитлар билан озиқлантириб бормоқдалар. Бригада аъзолари ғўзаларга биринчи сув беришни бошладилар. Илғор сувчилардан Ҳотам Ашуров, Чори Нурматов, Нарзулла Абдуллаев, Турдиали Шоймуродов ўртоқлар дастлабки етилган гектарларни суғоришга киришдилар. Бу илғор бригадада ғўзаларни ягана қилиш ҳам юксак агротехника қоидалари асосида олиб борилмоқда.

Денов районидаги Охунбобоев номли колхознинг ҳамма майдонларида ғўзаларни суғориш ва ягана қилиш бошлаб юборилди.

СУВЧИЛАР ШАЙ

Ҳосил кўчатлардан олинишини яхши ҳис қилган Сариосиё районидаги Жума Пирназаров номли колхоз аъзолари кўчатларнинг бут бўлиши учун курашмоқдалар. Жума Мелимуродов, Жўра Исмоилов, Ҳомид Рашидов сингари механизаторлар ғўза қатор ораларини юмшатиш билан бирга, озиқлантиришга ҳам алоҳида эътибор бермоқдалар. Ҳозир колхоз даласида 17 чопиқ трактори тинимсиз ишлатиляпти. Ўттиз тажрибали сувчи ғўзани суғоришга шайланиб турибди.

ШОЛИ ЭКИБ БЎЛИНДИ

ТЕРМИЗ, 12 май. (ЎзТАГ мухбири). Сурхондарё областининг деҳқонлари шоли экиш планини бажардилар. 3 минг 100 гектар ерга ана шу қимматли дон уруғи ташланди. Шолипояларнинг деярли ярмиси Гагарин районида янги ўзлаштирилган қўриқ ерларга жойлаштирилди.

Сурхон водийсининг шоликорлари гектар бошига 40 центнердан ҳосил етиштириб, давлатга 7,5 минг тонна дон топшириш мажбуриятини олдилар.

ЧОРВАЧИЛИККА — ЁШЛАР ҒАМХЎРЛИГИ

Республиканинг чорвачилик фермаларида СССР ташкил этилганлигининг 50 йиллигини муносиб кутиб олиш учун ёш чорвадорларнинг мусобақасига бошчилик қилаётган ўн беш мингдан ортиқ комсомол аъзоси ишламоқда. Мана шу ва бошқа кўпгина фактлар Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг 12 майда Тошкентда бўлиб ўтган пленумида Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг секретари А. К. Комилжоновнинг докладида тилга олинди. Пленум қатнашчилари жамоат чорвачилигини янада ривожлантириш юзасидан республика комсомол ташкилотларининг вазифаларини муҳокама қилдилар.

Пленум чорвачиликни ривожлантиришда, фермаларда комплекс механизацияни амалга оширишда, ем-хашак базасини мустаҳкамлашда комсомол ташкилотларининг ролини янада оширишга қаратилган тадбирларни белгилади. (ЎзТАГ).

Меҳнат Қизил Байроқ орденли коммунист Айтбай Калибаев чорак асрдан буён Бўстонлиқ районидаги Калинин номли колхоз яйловларида сурув ортидан кезади. Тажрибали чўпон жамоат чорвасини бойитиш йўлида ҳалол ва самарали меҳнат қилиб келяпти. Бу йил ҳам у чўпон бўлган отарда қўзилатиш кампанияси муваффақиятли ўтди. Ҳар юз бош совлиқдан пландаги 95 ўрнига 100 тадан жайдари қўзи олинди. Суратда: чўпон А. Калибаев яйловда.

И. Портнов фотоси.

АЛМАШЛАБ ЭКИШ САМАРАСИ

Колхозимиз адирлик зонага жойлашган, экин майдонини кенгайтириш имконияти кам. Бундай шароитда пахта етиштиришни фақат ҳосилдорликни ошириш ҳисобига кўпайтириш мумкин. Пахта — беда алмашлаб экишни жорий қилиш яхши ниятимизни рўёбга чиқаришда асосий замин бўлди. Агротехниканинг бу муҳим тадбирини 1969 йилдан қўллана бошладик. Ўша йили бир бригаданинг 37 гектар майдонига беда экдик. Шундан кейинги йилларда ҳам кўпчилик бригадаларда бедазорлар ташкил қилдик. 1970 йилда пахта майдони беда экиш ҳисобига қарийб 150 гектар камайди. Лекин ҳосилдорлик гектар бошига 24 центнердан 30 центнерга кўтарилди. Ўтган йили колхозимиз пахта тайёрлаш планинигина эмас, социалистик мажбуриятини ҳам бажарди. Машиналарда 1051 тонна дурдона терилди. Алмашлаб экишни жорий қилишга киришганимиздан буён ҳосилдорлик кўтариляпти, кўсаклар эрта пишиб, пахта барвақт очиляпти. Натижада йиғим-терим кузги қора совуқ тушгунча тугалланяпти.

1972 йилда алмашлаб экишни кенгайтириш ҳисобига беда майдонини 170 гектарга етказдик, келаси йили 250 гектарга кенгайтирамиз. Шундай қилиб, беш йиллик охиригача тўла алмашлаб экишга кўчамиз. Уруғшунос олимларимиз пахтанинг «Тошкент-1, 2, 3» навларини яратиб, деҳқонларнинг мушкулини осон қилдилар. Пахта майдонларимизнинг бир қисмини вилт босган эди. Ўша майдонларга «Тошкент-3» навли чигит экиб, аввало, вилтдан қутулдик, қолаверса, ҳосилдорликни оширдик. Ўтган йили 500 гектар ерга шу нав чигитини экиб, гектаридан 30 центнердан ошириб «оқ олтин» хирмони кўтардик.

Бу йил ҳосилдорликни яна 5 центнер кўтаришимиз ва гектар бошига 35 центнерга етказишимиз, она-Ватанга 3.250 тонна пахта етказиб беришимиз керак. Ялпи ҳосилнинг деярли 50 процентини машиналарда териб олишимиз зарур.

Чигитни энг яхши агротехника муддатида экдик. Катта майдонларда ниҳоллар бир текис униб чиқди ва барқ уриб ўсяпти. Уруғ тупроқнинг қуруқ қатламида ётиб қолган шағал тупроқли ерларга чигит суви бердик. Шу йўл билан кўчатлар сонини буд қилиб олдик. Бироқ ҳали аҳволни яхши дея олмаймиз. Сабаби, баҳор ўтган йилдагидан роса 15-20 кун кеч бошланди. Устма-уст бўлиб ўтган ёғингарчиликлар, ҳавонинг салқин келиши ёш ниҳолларнинг тез ўсиб, ривожланишига имконият бермаяпти. Бундай кезларда деҳқонлар ўз санъатларини ишга солишлари керак. Биз рўй берган қолоқликни тугатиш учун қуйидаги тадбирларни амалга оширмоқдамиз.

Мутахассислар ва тажрибакор деҳқонлардан иборат комиссиялар туздик, пахта майдонларини уларга бирктиб чиқдик. Комиссияларнинг аъзолари ҳар куни дала айланиб ниҳолларни кўздан кечиради, қайси пайкаллардаги ғўзаларга қачон сув, ўғит берилишини аниқлайди. Ниҳолларнинг бир хил қалинликда бўлиши, сийраклашиб кетмаслигига алоҳида эътибор беради. Биз ҳар қандай шароитда ҳам ҳар гектар ер ҳисобига 95-100 минг туп ниҳол бўлишини таъминлашимиз керак. Акс ҳолда кутилганча ҳосил олиб бўлмайди.

Колхозимизда ўн учта пахтачилик бригадаси бўлиб, уларнинг ҳаммасида культивация бошланди. Ёғингарчиликдан сўнг қатқалоқ пайдо бўлган пайкалларда биринчи галда культивация ўтказилиб, тупроқнинг устки қатлами юмшатилди. Сўнгра чигит сувидан кейин етилган эгат ораларига ишлов берилди. Культивация билан бир вақтда ёш ниҳоллар озиқлантирилиб кетилмоқда. Мирза Ризаев, Ҳаким Холиқулов, Нарзулла Ҳожиев, Ҳатам Ҳасанов, Тоштемир Сафаралиев каби универсалчиларимиз кўп йиллик тажрибасини ишга солиб, кунлик культивация ўтказиш топшириғини сифатга алоҳида эътибор берган ҳолда бир ярим бараварга етказиб адо этмоқдалар.

Рўзимурод Орзиқулов 17 йилдан буён пахтачилик бригадасига бошчилик қилади. Унинг хизматлари «Ҳурмат белгиси» ордени билан тақдирланди, мукофотга «Волга» машинаси берилди. Бригада аъзолари бу йил 87 гектар ерда деҳқончилик қиляпти. Гектаридан 40 центнердан ҳосил кўтариш мажбуриятини олди. Бригадада ўсимликнинг тез ривожланишига ёрдам берадиган қатор тадбирлар амалга ошириляпти. Жумладан, бегона ўт бутунлай йўқотилди. Ягана барвақт бошланди. Бу муҳим ишни сифатли қилиб ўтказишга энг тажрибали кишилар қўйилди. Қаторлар аъзоларга доимий қилиб бирктиб чиқилди. Улар бегона ўтнинг ўсишига йўл қўймайди, кўчатларнинг бир хил қалинликда бўлишини таъминлайди. Турсун Маллаев, Қаюм Ҳалимов, Исмоил Раҳматов каби 40 центнерчи бригадаларда ҳам ғўза парвариши кун сайин авж олдирилмоқда.

Яқинда кекса тажрибакор сувчиларимиз билан маслаҳатлашиб олдик. Иноят Ҳодиев, Очил Рашидов, Парда Холиқулов, Мустафо Нурматов, Исақул Ўтамов каби тажрибали сувчиларимиз қимматли фикрларни айтдилар. Улар биринчи комплекс парвариш давридан бошлабоқ тупроқда намнинг етарли бўлишига эришиш, бунинг учун узунасига ва кўндалангига культивация ўтказишни кучайтириш, тупроқнинг устки қатлами доимо майин ҳолда бўлишини таъминлаш зарурлигини айтдилар. Бегона ўтлар ғўзага нисбатан сувга ўч бўлади. Шунинг учун пайкалларга сув тарашдан олдин бегона ўтларни бутунлай йўқотиш зарур. Ғўзаларни ёшлигидан сувхўр қилиб қўймаслик керак. Уларнинг таклифлари асосида тадбирлар белгилаб, ҳамма сувчиларга тарқатдик.

Ишимизнинг бошланиши чакки эмас. Лекин ғўза парваришини кун сайин, соат сайин кучайтирганимиздагина мўл ҳосилга мустаҳкам замин яратамиз.

Отақул ХУШВАҚТОВ,
Хатирчи районидаги Карл Маркс номли колхоз раиси.

А. Н. КОСИГИН СУАН ТХЮИ БИЛАН СУҲБАТЛАШДИ

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин 11 майда Кремлда Вьетнам Меҳнаткашлар партияси Марказий Комитетининг секретари, ВДР ҳукуматининг министри, Париждаги тўрт томонлама музокараларда ВДР делегациясининг бошлиғи Суан Тхюини қабул қилди.

Суҳбатда КПСС Марказий Комитетининг секретари К. Ф. Катушев, шунингдек ВДРнинг Совет Иттифоқидаги элчиси Во Тхук Донг қатнашдилар. (ТАСС).

ЮКСАК МАҚСАД, УЛКАН МАСЪУЛИЯТ

12 майда Москва шаҳар партия, совет, касаба союз ва комсомол активининг йиғилиши очилди.

Президиумда В. В. Гришин, А. П. Кириленко ўртоқлар, жамоат ташкилотларининг вакиллари, ишлаб чиқариш илғорлари бор эди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Москва шаҳар комитетининг биринчи секретари В. В. Гришин «Москвани намунали коммунистик шаҳарга айлантириш юзасидан партия XXIV съезди қўйган вазифани амалга ошириш соҳасида пойтахт партия, совет, касаба союз ва комсомол ташкилотларининг ташкилотчилик ва оммавий-сиёсий иши» тўғрисида доклад қилди. (ТАСС).

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА СУҲБАТ

Чехословакия фашист босқинчиларидан озод қилинганлигининг 27 йиллиги ҳамда СССР билан ЧССР ўртасида дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисидаги шартноманинг 2 йиллиги муносабати билан ўтказиладиган маросимларда қатнашиш учун Совет Иттифоқига келган Чехословакия — Совет дўстлиги иттифоқи делегациясини 11 май куни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари А. П. Кириленко қабул қилди.

Делегация составида: ЧКП Марказий Комитетининг аъзоси, ЧССР Федерал мажлиси раисининг ўринбосари, халқ палатасининг раиси, Чехословакия — Совет дўстлиги иттифоқи раисининг ўринбосари В. Давид (делегация бошлиғи), Либерец шаҳридаги машинасозлик заводининг сайқалчиси М. Гаинзова, Топольчани шаҳридаги ўрта мактаб директори С. Хилова, Трнава шаҳридаги паровоз-ремонт заводининг мастери В. Кочвара, Грушовани шаҳридаги агротехника институтининг илмий ходими З. Княкал бор.

А. П. Кириленко билан Чехословакия делегациясининг аъзолари ўртасида самимий, дўстона суҳбат бўлиб ўтди. Суҳбатда КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, Совет — Чехословакия дўстлиги жамияти марказий правлениесининг раиси, СССР Министрлар Советининг Ҳунар-техника таълими давлат комитети раиси А. А. Булгаков, КПСС Марказий ревизия комиссиясининг аъзоси О. Б. Раҳманин, Чет эллар билан дўстлик ва маданий алоқа қилувчи совет жамиятлари союзи президиуми раисининг ўринбосари Н. А. Панков, шунингдек ЧКП Марказий Комитетининг аъзоси, ЧССРнинг СССРдаги элчиси Я. Гавелка қатнашдилар.

КАТТА ХИРМОН УЧУН

ХОНОБОД ҚИШЛОҒИ, (Фарғона области). 12 май. (ЎзТАГ). Бугун бу ерда Фарғона область қишлоқ хўжалик ходимларининг кенгаши бўлди. Кенгашни область партия комитетининг биринчи секретари Ф. Ш. Шамсуддинов очди.

Кенгаш қатнашчилари ғўза ва бошқа қишлоқ хўжалик экинлари парваришини кучайтириш, ғўза ривожидаги қолоқликни тугатиш юзасидан конкрет тадбирларни белгиладилар. Сўзга чиққан ўртоқлар Фарғона областининг қишлоқ меҳнаткашлари ССР Иттифоқи юбилейи йилини мўл «оқ олтин» ҳосили билан нишонлаб, Ватанга 510 минг тонна пахта ва кўп миқдорда бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотларини тайёрлаб беришга аҳд қилганликлари тўғрисида гапирдилар.

Кенгашда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов нутқ сўзлади.

ПАРТИЯ ТУРМУШИ

ҲАЛ ҚИЛУВЧИ КУЧ

Қ. КАМОЛОВ,
Ўзбекистон КП Қорақалпоғистон область комитетининг биринчи секретари

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневнинг КПСС Марказий Комитетининг партия XXIV съездига ҳисобот докладида қайд этилганидек, **«Раҳбарликнинг коллективлигини топширилган иш учун шахсий жавобгарлик билан қўшиб олиб бориш — кадрларни ўстириш ва тарбиялашнинг, бутун ишимизни тўғри ташкил қилишнинг зарур шартидир».** Партия, совет, хўжалик, комсомол ва бошқа жамоат ташкилотларига раҳбарлик ва коммунистик қурилишда уларнинг ролини оширишда айниқса партия комитетлари аппаратлари муҳим ўрин эгаллайди.

Автоном республикамизда партия комитетлари аппаратларида ишлаётган ходимларнинг кўпчилик қисми катта ҳаёт йўлини босиб ўтган, мустаҳкам назарий билимга ва омма ўртасида сиёсий иш олиб бориш тажрибасига эга бўлган кишилардир. Область партия ташкилоти уларнинг сифат составини ҳар томонлама яхшилашга қаратилган бир қатор тадбирларни амалга оширяпти. Шаҳар ва район партия комитетлари секретарлари, бўлим мудирлари ва уларнинг ўринбосарлари, сектор мудирлари ва инструкторлар ўртасида олий маълумотли кишилар сони 87 процентни, инженер-техник ва қишлоқ хўжалик мутахассислари 30 процентни ташкил этади.

Шаҳар ва район партия комитетлари инструкторлари, бўлим мудирлари ва секретарлари ўзларининг ҳуқуқ доираларида бажарадиган хизмат вазифаларига эга. Хўжалик ва маданий қурилишнинг турли участкаларига партиявий раҳбарлик билан боғлиқ бўлган барча вазифалар уларнинг бевосита хизмат бурчи ҳисобланади.

Инструкторларнинг иш фаолияти ниҳоятда кўп қирралидир. Улар бюро, пленум ва партия активларига масалалар, турли справкалар, маълумотлар тайёрлаш, кишиларни қабул қилиш билан бевосита шуғулланади. Партия ташкилотларининг қуйи звенолари билан иш олиб боради, ташкилий-партиявий, оммавий-сиёсий ва ишлаб чиқариш ишларининг бажарилишини кузатиб боради, кишиларга тегишли тавсиялар беради ва уларни амалга оширишга кўмаклашади.

Область партия ташкилоти, область, шаҳар ва район партия комитетларининг қарорларини амалга оширишда инструкторларнинг роли ва масъулиятини кучайтиришга алоҳида эътибор бераётир. Ҳар бир инструктор махсус ижро дафтарига эга. Бу дафтарларга қабул қилинган қарорларнинг номи, мазмуни, вақти, контроль остига олинган пунктлар, унинг ижроси учун жавобгар шахслар, қарорларнинг амалга оширилгани тўғрисида алоҳида белгилар қўйиб борилади.

Инструкторлар жойларда бўлганларида партия қарорларининг бажарилишини мунтазам текшириб борадилар, бу ишда бошланғич партия ташкилотлари секретарларига ёрдам берадилар, зарур бўлган пайтда бўлим мудирлари ва секретарларга ахборот берадилар. Партия йиғилишларини вақтида ўтказишни назорат қилиб бориш мақсадида янги тартиб жорий этилди. Эндиликда йиғилиш бўлиб ўтгандан сўнг, ана шу йиғилиш протоколи шаҳарком ёки райкомга тақдим этилади. Инструкторлар йиғилиш якунларини чуқур таҳлил этиб, партия ташкилоти секретарларига йўл қўйилган у ёки бу камчиликни тушунтирадилар, кўтарилган масалаларни ўрганиб, уларнинг бажарилиши учун конкрет тадбирлар ишлаб чиқадилар. Булар эса ўз навбатида бошланғич партия ташкилотлари секретарларининг масъулиятини оширишга, йиғилишларда муҳим ва пухта тайёрланган масалаларни муҳокама қилишга, ана шу масалалар юзасидан конкрет қарорлар қабул қилинишига ва шунингдек протоколларнинг инструкция талабларига тўла жавоб бера оладиган қилиб ёзилишига имкон бераётир.

Область партия комитети инструкторлари бошланғич ва цех партия ташкилотлари секретарлари ва партия группалари ташкилотчиларининг семинарларини тайёрлаш ва ўтказиш ҳамда уларнинг янги форма ва методларини излаб топиш, партия ички ишларини такомиллаштиришда район ва шаҳар комитетларига яқиндан амалий ёрдам кўрсатаётирлар. Яқин пайтларгача секретар ва бўлим мудирлари у ёки бу участкада кадрларни танлаш ва жой-жойига қўйишни инструкторларнинг иштирокисиз ҳал қилар эдилар. Бу усул ўзини оқламади. Эндиликда кадрларни танлашда инструкторларнинг роли оширилди. Бу ишда улар яқиндан иштирок қилаётирлар.

Область партия комитетида раҳбарлик лавозимларига тавсия этилаётган у ёки бу кишининг шу лавозимга лойиқ ёки нолойиқлиги аввал ташкилий бўлимда кўриб чиқилади. Шундан сўнг, инструкторлар суҳбат ўтказадилар, ва ўз фикр-мулоҳазаларини махсус бланкага ёзиб борадилар. Ана шундан кейингина обком секретарлари раҳбарлик лавозимига тавсия қилинган киши билан суҳбатлашадилар. Суҳбат пайтида инструкторлар ва аппаратдаги бошқа ходимларнинг фикр ва мулоҳазалари, албатта, ҳисобга олинади.

Инструкторларнинг кадрларни танлаш ва жой-жойига қўйиш ишига кенг жалб қилинаётгани бюро аъзоларининг раҳбарлик лавозимига тавсия этилган кишини ҳар томонлама ўрганишига катта ёрдам бермоқда, энг муҳими, аппарат ходимларининг, инструкторларнинг масъулияти ва обрўсини оширмоқда.

Авваллари кўп кишилар, айниқса, раҳбар ходимлар иш юзасидан фақат бўлим мудирлари ёки секретарларга мурожаат қилар эдилар. Эндиликда бундай ҳоллар камайди. Ҳозир кишиларни қабул қилиш билан асосан инструкторлар шуғулланадилар. Агар улар масалани ҳал қилолмаган тақдирдагина бўлим мудирлари ёки секретарлар бу ишга аралашадилар.

Аппарат ходимлари, айниқса инструкторларнинг роли ва масъулияти тобора ошиб бораётганлиги сабабли вақти-вақти билан ишлаб чиқариш кенгашлари ўтказиб турилмоқда. Бундай кенгашлар область партия комитетида бир йилда 2-3 марта бўлиб ўтяпти. Ана шундай тадбирлар шаҳар ва район партия комитетларида мунтазам амалга оширилмоқда. Масалан, ўтган йилнинг август ойида Беруний шаҳрида райком аппарати ходимлари ва бошланғич партия ташкилотлари секретарлари иштирокида ўзига хос ишлаб чиқариш кенгаши ўтказилди. Унда энг аввал инструкторлар сўзга чиқиб, ўзларига бириктилган зоналардаги ишнинг аҳволи ҳақида кенгаш қатнашчиларига ахборот беришди. Шундан сўнг сўзга чиққан бошланғич партия ташкилотлари секретарлари ўз ташкилотлари иши ҳақида тўхталдилар. Уларнинг кўпчилиги инструкторлар ва райком аппарати ходимларини у ёки бу ишда етарли фаолият кўрсатмаётганликлари учун танқид қилдилар, бир қатор таклиф ва мулоҳазаларни айтдилар. Бўлим мудирлари ва секретарлар кенгаш қатнашчиларининг ана шу таклиф ва мулоҳазаларини умумлаштириб, йўл қўйилаётган камчиликларни тугатиш тадбирлари ҳақида гапиришди.

Область, шаҳар ва район партия комитетлари бошланғич партия ташкилотлари коммунистларининг йиғилиши аппарат ходимлари учун маҳорат мактаби ролини ўтамоқда. Ана шу йиғилишларда инструкторлар турли масалалар юзасидан ҳисоб берадилар. Область партия комитети коммунистларининг йиғилишларида эса у ёки бу инструктор ва бўлим мудирининг ҳисоботини тинглаш одат тусига кирган. Область партия комитети аппаратида ишнинг давомийлиги принципига қаттиқ амал қилинаётир. Кўп ҳолларда бўлим мудири ёки уларнинг ўринбосарлари лавозимига энг яхши инструкторлар тайинланмоқда. Масалан, обкомнинг маъмурий ва савдо-молия органлари бўлимининг мудири ўртоқ Ю. Қобулов бир неча йил аввал инструктор бўлиб ишлаган эди. Ўтган беш йил давомида 25 инструктор партия аппаратида масъул лавозимларга кўтарилди.

Инструкторларнинг иш фаолияти доираси ана шулар билангина чекланиб қолмайди. Улар тез-тез совет, комсомол, касаба союзлари ва бошқа жамоат ташкилотлари ўтказаётган турли тадбирларда ҳам қатнашадилар. Уларнинг иш вақтидан унумли фойдаланиш ва асосий хизмат вазифасидан чалғитмаслик мақсадида партия, совет, касаба союзлари, комсомол ва халқ контроли комитетлари иш фаолиятларини координациялаштирдик. Партия комитетлари иш планлари тузилаётган пайтда совет ва жамоат ташкилотлари белгилаган тадбирлар ҳам ҳисобга олинади. Бу эса ўз навбатида параллелизмга чек қўяди.

Аммо шуни ҳам айтиш лозимки, партия комитетлари олиб бораётган барча ташкилий ва сиёсий ишларни фақат аппарат ходимлари кучи билан бажариш қийин, албатта. Хўжалик ва маданий қурилишга моҳирлик билан қилинадиган раҳбарликка партия комитетлари аъзолари ва активлари билан яқиндан иш олиб борилгандагина эришиш мумкин. Кейинги йилларда уларнинг сиёсий билим даражаси анча ошди, сиёсий ва ташкилий ишларда бой тажриба тўпладилар. 107 штатсиз инструкторлар, 719 лекторлар, сиёсий докладчилар, 95 та методик совет аъзолари ва бир қатор бошланғич партия ташкилотлари секретарлари партия активининг асосий негизини ташкил этади. Улар партия комитетлари аъзолари сингари алоҳида топшириқларни бажарадилар, бюро ва пленумларга масалалар тайёрлашда қатнашадилар, партия йиғилишларини тайёрлаш ва ўтказишда, партия комитетлари қарорларини, партия Директиваларини амалга оширишда бошланғич партия ташкилотларига ёрдам берадилар, меҳнаткашларнинг ариза ва шикоятларини текширадилар.

Область, шаҳар ва район партия комитетларининг жуда кўп аъзолари ўзларига топширилган вазифани чуқур масъулият сезган ҳолда бажараётирлар. Масалан, Хўжайли район партия комитетининг аъзоси А. Капаев Ўзбекистон ССР пахта тозалаш саноати министрлигининг механизациялашган кўчма колоннаси бир группа ишчиларидан тушган аризаси юзасидан ўтказилган текшириш якунини бюро муҳокамасига киритди. Мўйноқ райкомининг аъзоси К. Успонов «Қозоқдарё» балиқ заводи ва Киров номли мактаб бошланғич партия ташкилотларининг партия ва комсомол сиёсий маорифи самарадорлигини ошириш юзасидан иш фаолиятини текшириш якунлари ҳақидаги масалани райком бюроси муҳокамасига киритди.

Бюро мажлиси ва пленумдан сўнг партия комитетлари аъзолари ва партия активи коллектив тарзда ишлаб чиқилган ва қабул қилинган қарорларни амалга оширишга кўмаклашиш мақсадида жойларга чиқиб кетадилар. Бошланғич партия ташкилотлари ва ишлаб чиқариш коллективларида Мўйноқ, Амударё, Тўрткўл район партия комитетларидан Н. Бакурская, А. Усенов, Е. Юсупов, Т. Ўрозбоев, С. Бекжонов ва бошқа кўпгина кишилар алоҳида ҳурмат ва обрўга эга. Улар партия комитети ишончини оқлаш, ҳар доим омма орасида бўлиб, партия сиёсатининг ҳормас пропагандисти бўлиш, партия ҳаётининг ленинча нормаларига амал қилишни ўзларининг муқаддас бурчлари деб билмоқдалар.

Область, шаҳар ва район партия комитетлари аъзоларининг ўзлари сайланган партия органларининг раҳбарлик фаолиятида иштироки уларни ғоявий жиҳатдан чиниқтирмоқда. Бу, ўз навбатида уларни масъулиятли лавозимларга кўтаришда алоҳида роль ўйнаяпти. Хўжайли районидаги «Коммунизм» колхозининг экономисти Н. Собиров узоқ вақт давомида райкомнинг штатсиз инструктори вазифасида ишлаб келди. Шу райкомнинг ташкилий бўлимида инструкторлик ўрни бўшагач, унинг номзоди ана шу вазифага тавсия қилинди. Ҳозир Н. Собиров райкомнинг энг яхши ходимларидан бири ҳисобланади.

Автоном республика ишчи ва колхозчиларининг сиёсий ва меҳнат активлиги тобора ошиб бормоқда. Баҳорги экиш мавсуми яхши ўтди. Ҳозир ҳамма гектарлардан тўла ниҳол олинди. Ғўза парвариши қизғин бошлаб юборилди. Тўққизинчи беш йилликнинг иккинчи йилида зиммамиздаги вазифаларни муваффақиятли бажариш тадбирлари изчиллик билан амалга оширилмоқда.

Область, шаҳар ва район партия комитетлари бошланғич партия ташкилотларининг жанговарлигини янада ошириш, совет ва хўжалик органларига раҳбарликни яхшилаш, хўжалик ва маданий қурилиш вазифаларини бажаришда комсомол, касаба союз ва бошқа жамоат ташкилотлари роли ва масъулиятини ошириш учун ҳали кўп иш қилишлари керак. Автоном республика меҳнаткашлари олдида турган вазифаларнинг муваффақиятли бажарилиши кадрларга ва энг аввало партия аппарати ходимларнинг тажриба ва иш фаолиятига боғлиқдир.

Автоном республика партия ташкилотлари Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети VI Пленуми қарорларини амалга ошира бориб, область, шаҳар ва район партия комитетлари аъзоларининг топширилган иш учун масъулиятини, ташкилий ва сиёсий иш фаолиятини янада яхшилайдилар.

АХБОРОТ
КЕЧАГИ ХАТЛАРДАН

Улуғ санага бағишлаб...

СССР ташкил топган куннинг 50 йиллиги олдидан Андижон шаҳар экранларида улуғ санага бағишлаб кинофестиваллар, учрашувлар ўтказилмоқда. Шаҳардаги «Ўртоқ», «Шарқ», «Нодира», кинотеатрларида Озарбайжон, Арманистон, Грузия, Эстония кинофильмлари намойиш қилинди. Фестиваль кунларида РСФСРда хизмат кўрсатган артист Г. Юматов билан томошабинлар учрашуви бўлиб ўтди. Таниқли киноактёрнинг фильмларда ижро этган бош роллари ҳақидаги хотиралар томошабинларда яхши таассурот қолдирди. СССР халқ артисти Аббос Бакиров, Ўзбекистон ССР халқ артисти Жалил Раҳимов ўртоқлар билан ҳам томошабинларнинг шундай учрашувлари ўтказилди.

Шаҳар кино театрларида Ўрта Осиё республикалари кинофильмлари фестивали ҳам бўлди.

Н. ИНОҚОВ.

Масофа яқинлашди

Москвадан анча олисда яшайдиган Қўнғирот балиқчилари, чорвадорларининг эзгу ниятлари рўёбга чиқди. Қўнғирот — Бейнов темир йўлидан пассажир поезди қатнай бошлади. Тушлик қилиб йўлга чиққан қўнғиротлик энди кун чиқмасдан Бейновга етяпти.

Бу йўл Қўнғиротни Москва шаҳри ва Европанинг бир қисми билан боғлайди.

М. ХОЛМУРОДОВ.

Ҳайратомуз ҳаёт

Гамбург шаҳар (ФРГ) рус тили ўқитувчилари союзининг раиси доктор Иоганнес Баар бошлиқ 30 ўқитувчи Фарғона водийсида меҳмон бўлди. Кенг ва равон йўллар, колхозчиларнинг турнақатор шинам уйлари, болалар муассасалари, шифохоналар ва бошқа маданий-маиший хизмат кўрсатиш объектлари, «оқ олтин» далаларининг кўрки меҳмонларни ҳайратда қолдирди.

Чет эллик ўқитувчилар Марказий Фарғонада ташкил топган Карл Маркс номли колхоз раиси Х. Юсуповнинг коллектив хўжалик ҳаёти ҳақидаги ҳикоясини мароқ билан тингладилар. Шунда доктор Баар Россия подшоси графларидан бирининг 1913 йилда ўз ҳукуматига ёзган ҳисоботида «Туркистон ўлкасини Ўрта Европа даражасига етказиш учун 1300 йил керак», деган гапини эслади. Ғарбий Германиядан келган меҳмонлар 50 йил мобайнида Совет Ўзбекистони эришган ютуқларни ўз кўзи билан кўриб:

— Ҳа, сизлар бошқа халқлар қўлидан келмайдиган ишларни қиляпсизлар, — деди.

Р. ИСОҚОВ.

* * *

Редакциямизга бундай хушхабарларни қашқадарёлик Б. Номозов, тошкентлик М. Жўраев, белоруссиялик Л. Шестоков, самарқандлик Ю. Қудратов, Э. Худойназаров, М. Мамаюсупов, солдатлар Б. Шарипов, У. Андақулов ва андижонлик Р. Умаров, Т. Абдусаматов ўртоқлар ҳам йўллаганлар.

БИНО ТОМИ МУАММОЛАРИ

ТОМ ҚУРИЛИШИНИ ИНДУСТРЛАШТИРИШ МУМКИНМИ!

— Сен қурувчи-инженерсан, айниқса, бетонлар соҳасида яхшигина олимсан. Айт-чи, нима учун ҳозир фан-техника шундай ривожланган вақтда кўриниши чиройли шинам бино томлари ҳалигача 4-5 қатламли ўрама материаллар билан ёпиляпти? — деб сўраб қолди бир танишим. — Нима, сув, нам ўтказмайдиган бетонлардан фойдаланилса бўлмайдими?

Танишимнинг оддий саволида катта муаммо ётибди. Бу асосан ҳозирги замон бино томлари қурилишини индустрлаштириш, кам харажат билан чидамли ва мустаҳкам бинолар қуриш, бино томлари қурилиши суръатини ошириш каби қатор актуал масалаларга бориб тақалади. Ҳозир қурувчилар учун жуда қулай, кўп меҳнат талаб қилмайдиган, томни қуриш учун сарфланадиган харажатни 35-40 процент камайтиришга имкон берадиган уй-жой ва саноат бинолари боп том конструкцияларини ишлаб чиқариш учун илмий асослар яратилди. Тошкент политехника институти «Қурилиш материаллари» кафедраси қошида томбоп конструкцияларни мукаммаллаштириш ва уларнинг чидамлилигини ошириш, маҳаллий шароитга мос изоляция турларини ишлаш борасида катта илмий ишлар қилинмоқда.

Барчага маълумки, қуриладиган бино томлари шифер, тунука (бунда томнинг қиялиги 30-45 градусгача бўлади), ўрама гидроизоляция материаллари, мастикалар ва ниҳоят ўта зич бетонлар билан ёпилади. Қурилишда техника тараққиёти ва тежамкорлик ҳамда қурилишнинг индустрлашиб бораётгани том ёпишда тунука, шифер каби қимматли материалларни кам ишлатишни тақозо этмоқда.

Бу ўринда ўрама материаллар билан томларни ёпиш усулини танқидий нуқтаи назардан қараб чиқишга тўғри келади. Қурилаётган бинонинг охирги қавати битгандан сўнг ёпма плита устига иситкич ётқизилади ва сирти цемент қоришмалари билан сувалади. Кейин икки градусгача қия қилиб томбоп плиталар кран воситасида ўрнатилади. Ушбу ишларни бир қурилиш ташкилоти қилса, томбоп плитани ётқизиш ва ўрама материаллар ёпиш ишларини эса махсус ихтисослашган қурилиш бошқармаси бажаради. Бунинг учун томбоп битумни эритиб (90-100 градусгача) иссиқ ҳолатда томга чиқазилади (бинонинг баландлигидан қатъи назар) ва 4-5 қатлаб, ўрама материаллар орасига қўйиб ёпиштирилади. Бундай мураккаб ва кўп меҳнат талаб қиладиган ишлар бино умумий таннархининг тахминан 15-18 процентини ташкил этади. Буниси ҳам майли, лекин олти-етти йил ўтгач, шу томни жорий ремонт қилиш талаб этилади. Хуллас, 50-60 йил давомида томни яхши ҳолатда сақлаш учун сарфланадиган харажат 35-40 процентга етади. Бу орада ўрама материаллар юзасида қуёш ва маҳаллий шароитга хос бўлган иқлимнинг таъсири билан ҳосил бўладиган пуфакчалар, дарзлар бундай томларнинг «умрини» қисқартиради.

Шуларни эътиборга олган ҳолда, лабораториямиз ходимлари шундай хулосага келишди: Ўрта Осиё шароитида қуриладиган барча бино томларибоп конструкцияларни бироз ўзгартириш йўли билан чоклар қолдирмаслик керак. Чунки, қурилиш техникасида атмосфера таъсири остида юзага келадиган чок ва тирқишларни беркитиш масаласи СССРда ва чет элларда ҳали тўла ҳал қилинган эмас.

Чок ва тирқишсиз бинобоп конструкцияларнинг ишчи чизмалари СибЗНИИЭПда ишланган. Аммо, муҳофаза қилинмай ёпилган бундай томбоп зич бетон конструкцияларининг кўпи ўзидан намликни ўтказаётганлиги аниқланяпти.

Бир неча йилдан буён Москвада профессор Н. А. Мошанский бошчилигида, кейин Тошкент политехника институтида чоксиз томбоп конструкцияларни ҳар хил термопластик смолаларга шимдириш усули ишланмоқда. Бу ишнинг асл моҳияти шундаки, заводда тайёрланган томбоп чоксиз конструкция махсус ихтисослашган шимдириш цехига тушади. Бир неча томбоп конструкция шимдириш ваннасига ўрнатилади ва 12-16 соат давомида термопластик смолага шимдирилади. Ўн миллиметр ҳажмда шимдирилган конструкция томни қуриш учун тайёр, деб ҳисобланади. Шимдирилгач конструкция монтаж қилингандан кейин махсус смола пурковчи машина билан ишланади, сўнг фойдаланишга топширилади.

Бундай усул билан қурилган том фақат 10-15 йилдан кейингина жорий ремонт, 35-40 йилдан сўнг эса капитал ремонт талаб қилади. Бу — томнинг чидамлилигини ўрама материал билан ёпилганига нисбатан 6-7 марта оширади, деган гап. Бундан ташқари ҳозир том қурилишига кетаётган ортиқча харажатлар тежаб қолинади.

Яқинда совет олимлари 8-10 атмосфера босимда ҳам ўзидан газ ўтказмайдиган енгил, зич бетонлар яратдилар. Давлат аҳамиятига эга бўлган «Ўрта Осиё ва Марказ» газ қувурлари қурилишида бундай бетонлардан қўлланилди. Шундай экан, бино томлари учун оғир томбоп конструкция ва унинг сиртига 4-5 қаватлаб ўрама материаллар ётқизиш техника тараққиёти юксалган бир пайтда мос келармикан? Бундай муаммони ҳал қилишда олимларимизнинг қилаётган ишларини ўрганиш, бу янгиликни қурилишга татбиқ этиш учун шароит яратиш тўғрисида ўйлаб кўрилса, мақсадга мувофиқ бўларди.

И. ҚОСИМОВ.
Тошкент политехника институти доценти, техника фанлари кандидати.

ҚУРУВЧИ-ИНЖЕНЕР ШАРҲЛАЙДИ

КАМХАРЖ ВА БАҚУВВАТ

Уй-жой биноларининг юқори қаватларида яшовчилар ҳаво исиган кунларда хоналарнинг одатдагидан ташқари дим, ҳарорати баланд эканлигидан шикоят қилишади. Том билан шифт оралиғидаги шамоллатиш системаси маълум сабабларга кўра ёпилиб қолганлиги ва хоналар етарли шамоллаб турмаслиги бундай ҳолнинг юз беришига сабаб бўлади.

Қурилиш бўйича фан олимлари, мутахассислари ва инженерлари том конструкцияларининг янгидан-янги типларини яратиш устида бош қотиришяпти. Шу пайтгача қўлланиб келинган тўл қоғозлари ўрнига нам ўтказмайдиган йиғма темир-бетон конструкциялари бино томлари қурилишида ишлатиляпти. Бундай йиғма темир-бетон конструкциялар ҳозир завод шароитида тайёрланмоқда.

Уй-жой бинолари томибоп конструкцияларни ишлаб чиқариш ва қурилишда қўлланишнинг худди шундай усули Иттифоқимизда биринчи марта Новосибирскда қўлланилган эди. Республикамиз Қурилиш министрлигининг «Узоргтехстрой» трестидаги инженерлар бу усулни Ўзбекистон қурилишларида ҳам қўлланиш бўйича тегишли лойиҳа-смета ҳужжатларни ишлаб чиқишди. Улар тузган лойиҳага мувофиқ томбоп конструкциялар ишлаб чиқаришни ва том қурилишини индустрлаштириш ҳамда шу йўл билан томлар қурилишини камхарж формаларидан фойдаланиш, чидамлилигини ошириш кўзда тутилди. Бундай томбоп конструкцияларни министрлигимизга қарашли қурилиш индустрияси Бош бошқармасининг корхоналари тайёрлаб бераётир.

Йиғма темир-бетон конструкциялар 32 ҳамда 44 квартирали йирик панелли уйларнинг юқори қаватларидаги хоналарнинг муттасил шамоллаб туришини ва ҳаво алмашинишини таъминлайди.

Тошкент политехника институти доценти, техника фанлари кандидати И. Қосимовнинг «Бино томлари муаммоси» мақоласи билан танишиб чиқдим.

Чиндан ҳам И. Қосимовнинг янги хил томбоп темир-бетон конструкциялар ишлаб чиқариш ва шу йўл билан томлар қурилишини индустрлаштириш юзасидан олиб борган илмий ишлари, изланишлари, кузатишлари ҳамда бу соҳада эришган қатор ютуқлари диққатга сазовордир. Бу хайрли иш сабот билан амалга оширилса, бунёдкорларимиз ҳам, бундай уй-жойларда истиқомат қилувчи меҳнаткашлар ҳам беҳад мамнун бўлардилар. Чунки, биринчидан, том қурилиши енгиллашади, арзонлашади, иккинчидан, бундай томларнинг чидамлилиги илгаригиларига қараганда анча ортади. Камхарж ва бақувват томлар барпо этилади.

Ҳ. УСМОНОВ,
Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлиги бўлим бошлиғининг ўринбосари, бинокор-инженер.

СОЛДАТ МАКТУБЛАРИ

Бири-бирига устоз

Ҳарбий хизмат — ҳаёт мактаби, чиниқиш мактаби деганларича бор. Биз ана шу ҳаёт мактаби, чиниқиш мактабидан ўтмоқдамиз. Энг муҳими, бу ерда жуда кўп дўстлар орттирдик. Рус, украин, белорус, грузин, озарбайжон ва бошқа миллат йигитлари билан бир оила фарзандларидек дўст ва аҳил яшаётирмиз. Ўзаро дўстлик ва ҳамкорлик ҳарбий техника сирларини эгаллашда, жанговар маҳоратимизни оширишда бизга қанот бўлмоқда. Бир-биримизга устоз, бир-биримизга шогирдмиз.

Айниқса офицерларимиздан старший лейтенант Сахно, Петров, Ражев, сержантлардан Ильиних, Утков, Морозов, Дубский кабилар бизга яқиндан ёрдам бермоқдалар. Ана шундай меҳрибон дўстларимиз борлигидан беҳад хурсандмиз.

А. АЗИМОВ.

Тухфа

Қисмимизда она-Ватан олдидаги фарзандлик бурчини ҳалол ўтаётган йигитлар кўп. Орифжон Сафаров ана шулар жумласидандир. У ҳарбий билим ва жанговар техникани эгаллашда юқори кўрсаткичларга эришиш билан бирга, меҳнатда ҳам катта муваффақиятларни қўлга киритмоқда. Орифжоннинг аъло хизматларини ҳисобга олиб бўлим командири қилиб тайинлашди.

Яқинда илғор жангчи ҳаётида муҳим воқеа рўй берди. Унга младший сержант унвони берилди. Бундан илҳомланган О. Сафаров янада зўр меҳнат қилмоқда. Кунлик ва ойлик топшириқларини 140-150 процентга етказиб адо этаётир.

Шу кунларда младший сержант Орифжон Сафаров бошлиқ қурилиш бригадаси солдатлари СССР ташкил этилган куннинг 50 йиллиги шарафига социалистик мусобақани ҳар томонлама қизитиб юбордилар. Улар ана шу шонли санани хизматда ва меҳнатда юқори кўрсаткичларга эришган ҳолда кутиб олиш учун астойдил курашаётирлар.

Т. УДАЕВ.

Ўзбекистон кунлари

«Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ташкил этилган кунни муносиб кутиб оламиз!» Қисмимиз солдатларининг шиори ана шундай. Совет халқи ҳаётида муҳим воқеа бўлган ана шу санага зўр ҳозирлик кўраётирлар. Ҳарбий техника сирларини чуқур ўрганиб, ўз жанговар маҳоратларини кун сайин оширмоқдалар. Бўлим ва бўлинмалараро социалистик мусобақа тобора авж олмоқда. Юбилейга бағишланган турли кечалар, лекция ва суҳбатлар, қардош республикалар кунлари ўтказилаётир.

Яқинда отрядимиз клуби ҳар қачонгидан гавжум бўлди. Бу ерга солдат ва офицерлар «Ўзбекистон куни»ни ўтказишга тўпланишди. Йиғилишда сержант Холмўмин Ғайбуллаев Ўзбекистон социалистик тузум шароитида экономикаси, фан ва маданияти гуллаб-яшнаган ўлкага айланганлиги, янги беш йилликдаги истиқболи ҳақида фахр ва ифтиҳор билан сўзлади.

Кеча охирида санъаткор ўзбек йигитлари концерт қўйиб бердилар. Оддий солдат Б. Мавлонов, Б. Маҳмудовлар ижро этган «Партияга шараф-шон», «Яша, азиз Ватаним» ашулалари кўпчилинда яхши таассурот қолдирди.

У. АНОРОВ,
О. УЗОҚОВ.

Андижондаги Комсомол 50 йиллиги номли трикотаж фабрикасининг фидокори В. Ўринбоева ёш ишчиларга меҳрибонлиги билан ажралиб туради. Унинг қўлида ҳунар ўрганган ўнлаб ёшлар фабриканинг турли участкаларида баракали маҳсулот ишлаб чиқаришмоқда. Суратда: коммунистик меҳнат зарбдори В. Ўринбоевани қизғин меҳнат қучоғида кўриб турибсиз.

Р. Ашуров фотоси, ЎзТАГ.

Олмалиқ маиший-химия заводи ишчи, инженер-техник ходимлари кундалик турмушда зарур бўлган рўзгор буюмлари ишлаб чиқаришда жон куйдириб меҳнат қилаётирлар. Корхона маҳсулотлари истеъмолчиларнинг диққатини ўзига жалб этаётир. Суратларда: (юқоридан пастга) 1. Заводнинг автоматика бўлимида янги ўрнатилган ускуналарни беками-кўст ишга тушириш учун тинимсиз ишлаётган слесарь-созловчи Ю. Байнаев; 2. Пластмасса цехининг ишлаб чиқариш мастери Л. Александрова ва Э. Нишонова ўртоқларнинг хайрли меҳнатидан кўпчилик хурсанд; 3. Корхона лабораториясининг ходими Ҳ. Қурдашева. Бу серғайрат қиз ўзига ишониб топширилган вазифаларни доимо аъло даражада бажаришга эришаётир.

А. Тўраев фотолари.

КАТТА РЕЗЕРВ

ИЛМИЙ МУАССАСАЛАРДА

Ўзбекистон дарёлари, тоғ сойлари, жилғалари ва булоқларининг сув ресурслари бебаҳо бойлигимиздир. Шулар орасида нисбатан камроқ ўзлаштирилган сой сувларининг режимини ўрганиш, хўжаликда унумли фойдаланиш йўлларини белгилаш ва уларнинг сув ресурсларини бойитиш ҳамда муҳофаза қилиш масалалари катта амалий аҳамиятга эга. Республикамизда сойлар кўп. Улар Ўзбекистоннинг тоғ ва тоғ олди районларида жойлашган. Фақат Фарғона водийсининг ўзида 6500 га яқин доимий ва мавсумий оқимга эга бўлган жилғалар бор. Зарафшон дарёсининг ўрта оқимида эса узунлиги 30, ҳатто 80 километрли 120 га яқин сойлар мавжуд. Молгузар тоғларининг ён бағрида 100 дан ортиқ жилғалар бор. Чирчиқ, Оҳангарон, Қашқадарё, Сурхондарё ҳавзаларида ҳам бундай сойлар кўп.

Тоғ сойларининг ҳавзаларида республикамиздаги лалмикор майдонларнинг 97 проценти, шартли суғориладиган ерларнинг 90 проценти, суғориладиган жойларнинг 28 проценти жойлашган. Ўзбекистондаги боғ-роғларнинг ва узумзорларнинг қарийб ярми, яйловларнинг 15 ва пичанзорларнинг эса 20 проценти шу ерлардан ўрин олган. Сой ҳавзалари табиий ўрмонлар маконидир. Бу ерларда саноат учун қимматбаҳо бўлган ёғочлар, қурилиш материаллари, мева ва бошқа хом ашёлар етарли. Айниқса, сой ҳавзалари зиравор, доривор ва бошқа антиқа ўсимликларга бой.

Тоғ сойлари ҳавзаларининг табиатини ўрганиш бўйича республикамизда анчагина ишлар қилинди. Айниқса, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг илмий-тадқиқот институтларида бўлим ва советларида бажарилган ва олиб борилаётган ишлар эътиборга моликдир. Чунончи, Ўзбекистон ишлаб чиқарувчи кучларини ўрганувчи илмий совет тоғ ва тоғ олди районларини ўзлаштириш проблемаларига оид фойдали монографияни эълон қилди. Унда сойлар ва кичик жилғалар проблемаси салмоқли ўрин олди. Шу совет томонидан халқ хўжалигининг муҳим соҳалари бўйича илмий-техник прогнозлар тайёрланди. КПСС XXIV съезди қарорларидан руҳланган Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг география бўлими илмий коллективи республикамизнинг комплекс географик атласини тузишга киришди.

Тоғ сойларининг гидрологик ва метеорологик хусусиятларини республикамиздаги Гидрометеорология маркази, сел ҳодисаларининг лойқа ва қуйқаларини Гидрогеология ва инженер-геология институтининг ходимлари ўрганишда давом этмоқдалар. Республика ер қурилишини лойиҳалаш институти ходимлари томонидан тоғ ва тоғ олди районларининг хўжалигига оид бир қатор хариталар тузиб чиқилди.

Бироқ, Ўзбекистондаги маҳаллий жилғаларни комплекс географик ўрганиш талабдан орқада қолаётир. Ҳозирга қадар тоғ сойларининг гидрографик тузилиши, режими ва сув баланси етарлича ўрганилган деб бўлмайди. Бинобарин, уларнинг сув ресурслари ҳам атрофлича ҳисобга олинмаган. Сой водийларидаги суғориладиган ер, яйлов, ўрмон, пичанзорлар кадастрини тузиш бўйича қилиниши керак бўлган ишлар кўп. Ҳар бир жилғанинг суғориш ва хўжаликнинг бошқа соҳасида унумли фойдаланиш режалари аниқланса, катта иш қилинган бўлур эди.

Маълумки, СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1971 — 1975 беш йиллик плани юзасидан КПСС XXIV съезди Директиваларида кўрсатилган жанговар вазифаларни муваффақиятли бажаришда бу бойликлар ҳам катта резерв ҳисобланади. Шунинг учун бундан буён ҳам Ўрта Осиё, шу жумладан, Ўзбекистон маҳаллий сув бойликларидан фойдаланиш, тоғ ва тоғ олди ресурсларини муҳофаза қилишга эътиборни кучайтиришга тўғри келади.

Чунки, сой ҳавзаларида планировка ва ер қуриш ишлари Ўзбекистон воҳаларига нисбатан ҳануз орқада қолмоқда. Баён қилинаётган жилғаларнинг водий ва ҳавзаларида халқ хўжалигига катта зарар келтирувчи бир қатор табиий офатлар содир бўлиб туради. Шулардан сел, тупроқ эрозияси, сурилма, қор кўчкилари, қояларнинг қулаши каби ҳодисаларни кўрсатсак бўлади. Айниқса, сел республика хўжалигига катта зарар келтиради. Бундай жилғалар Фарғона водийсида, республикамизнинг жануби-ғарбида, Зарафшон, Чирчиқ, Оҳангарон ҳавзаларида кенг тарқалган. Шуни айтиш кифояки, Самарқанд областида 100 га яқин келадиган жилғалар мавжуд. Буларнинг ҳаммаси сой ҳавзаларида комплекс географик тадқиқотларни олиб боришни тақозо қилади.

Республкамиз табиат компанентларини ўрганиш билан бир қаторда унинг комплекс географик ҳолатини ва табиат ресурсларини аниқлаш ҳамда халқ хўжалигига зарар келтирувчи географик жараён ва ҳодисаларга қарши кураш йўлларини белгилаш, комплекс хариталаш, истиқболни кўзлаб илмий-техник прогнозлар тузиш, ер, сув ресурсларини баҳолаш, табиатни муҳофаза қилиш каби назарий ва хўжалик аҳамиятига эга бўлган муҳим проблемаларни ишлаб чиқиш — ҳаёт тақозосидир.

А. САИДОВ,
география фанлари кандидати.

ЯНГИ ШЕЪРЛАР

ҚЎШЧИНОР

Не-не савдоларни бошдан кечирган,
Айтгулик тарихи, қисматлари бор.
Кўплар билмайдилар нечага
кирган
Қишлоғимнинг фахри, кўрки
қўшчинор.

Қўшчинор остида тўю тантана,
Сайил ва базмлар ўтмиш бесаноқ.
Пурвиқор чайқалиб туришар, ана,
Кўрку салобатин йўқотмай
мутлоқ.

Қаердан қараманг, кўринар яққол,
Бизларни кузатар мисоли кафтда.
Улар бир-бирига суяниб хушҳол
Йўлимизга боқар ҳар кун,
ҳар ҳафта...

Уша қўшчинорга боққаним чоқда
Дилимда уйғонар ажиб бир туйғу:
Мени салқинлатар бугун,
эртага —
Неварам бошида шовуллагай у!

О. ХОЛДОР.

Николай КУЛИКОВ

* * *

«Москвич» бир оз олдига чўниб
Асфальт йўлдан учиб боради.
Томчиларни
Маржондай тўкиб
Ортдан бир тол мамнун қаради.
Машинанинг олд ойнасида
Чак-чак томиб,
Оқар ёнга сув.
Шаррос ёмғир нашидасида..
Узим ҳайрон,
Юрибман қув-қув.
Оламга тошади ҳавасим,
Ҳавасим ҳавога ҳавола.
Ер лабида
Ёнар табассум,
Лабларидан
Тутади лола.

САЙЕР таржимаси.

ДЎСТОНА АЛОҚАЛАР

Бангладеш халқи билан СССР халқи ўртасидаги дўстлик жамиятининг ушбу жамият вице президенти Қози Муҳаммад Идрис бошчилигидаги делегацияси Ўзбекистон бўйлаб сафар қилиб бўлди.

Дўст мамлакат вакиллари Тошкент ва Самарқанд ҳаёти билан танишдилар, ишчилар, колхозчилар, маданият арбоблари билан, чет мамлакатлар билан дўстлик ва маданий алоқалар Ўзбекистон жамиятининг активлари билан учрашдилар.

Делегация аъзолари 11 май куни Тошкентда бўлиб ўтган дўстлик митингида қатнашдилар. Республика пойтахти жамоатчилигининг вакиллари янги ҳаёт қуришда Бангладеш халқига янги-янги муваффақиятлар тиладилар. Халқ озодлик кураши чоғида Ҳиндистон ярим оролида вужудга келган ёш давлат билан дўстона алоқаларни бундан буён ҳам мустаҳкамлаб, ривожлантира боришга тайёр эканликларини айтдилар.

Инғилиш аҳли ўз ватандошлари номидан Ўзбекистон меҳнаткашларига самимий салом топширган, уларга коммунистик қурилишда янги-янги ютуқлар тилаган делегация аъзоларини самимий кутиб олди.

— Асрий қолоқликдан қисқа муддат ичида тараққиёт чўққиларига қадам боса билган Ўзбекистоннинг катта-катта муваффақиятлари бизни илҳомлантиряпти. Республикангизнинг ҳамма ерида бизни халқимизга зарур ёрдам ва мадад кўрсатишга доим тайёр саховатли ва самимий дўстлар кутиб олганлиги бизни беҳад қувонтиради ва илҳомлантиради,—деди митинг қатнашчиларининг олқишлари остида делегация бошлиғи Қози Муҳаммад Идрис. (УзТАГ).

ЖУРНАЛИСТ ИҚТИСОДЧИЛАР ДОРИЛФУНУНИ

Ўзбекистон ССР Журналистлар союзи қошида журналист-иқтисодчилар ўз билимларини муттасил ошириб турадиган секция бюроси ташкил этилди. Бюрони ташкил этишдан мақсад—республика, область, район ҳамда кўп тиражли газеталарда иқтисод темасида мақола ёзувчи, профессионал журналистларнинг иқтисодий билимларини янада такомиллаштиришдан иборат.

Яқинда «Экономика и жизнь» журнали редакцияси биносида бюронинг биринчи машғулоти бўлди. Унда бюронинг доимий состави тасдиқланди. Бу бюро секциянинг машғулотларини ўтказиш ва бу машғулотларнинг мазмунли олиб борилишини таъминлаш билан шуғулланади. Ўтказиладиган машғулотларга фақат журналистлар эмас, шунингдек саноат корхоналарининг иқтисодчилари, ишлаб чиқариш пешқадамларини ҳам жалб этишга катта эътибор берилади.

Республика журналист-иқтисодчилари билимларини оширадиган ана шу дорилфунуннинг барча областларда ҳам филиалларини ташкил этиш тўғрисида қарор қабул қилинди ва машғулотлар программаси тасдиқланди.

ФАН — ПАХТАКОРЛАР ХИЗМАТИДА

Илм-фан пахта ҳосилини кўпайтириш йўлларини кенгайтириб бермоқда. Олимлар пахтанинг хатарли иллати бўлган вилтга қарши, ғўзанинг сўлиб қолишига қарши курашга алоҳида эътибор бермоқдалар. СССР Фанлар академияси президиуми, СССР Қишлоқ хўжалиги министрлигининг коллегияси ва В. И. Ленин номидаги Бутуниттифоқ Қишлоқ хўжалиги фанлари академияси президиумининг 11 майдаги қўшма мажлисида шу масалага доир илмий тадқиқотларни ривожлантириш проблемалари муҳокама қилинди.

Мамлакатимиз пахтачилик соҳасида катта муваффақиятларга эришганлигини СССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси О. С. Содиқов, В. И. Ленин номидаги Бутуниттифоқ Қишлоқ хўжалиги фанлари академиясининг президенти П. П. Лобанов ва бошқалар ўз докладларида таъкидлаб ўтишди. Совет ҳокимияти йилларида пахта ҳосилдирлиги икки барабардан зиёд кўпайиб, гектар бошига 10,8 центнердан 25 центнерга етди. Шу вақт ичида бу қимматли экиннинг Ватанимиз селекциячилари яратиб берган 90 дан ортиқ нави деҳқончиликка жорий этилди.

Мамлакатда уруғлик чигит нави тўрт марта алмаштирилди. Ҳозир бешинчи нави жорий этилмоқда. Ҳар сафар янги нав жорий этилганда пахта ҳосилдорлиги 5-15 процент, айрим зоналарда ва навларда эса 20 процент кўпайиб борди. Совет Иттифоқи пахта ҳосилдорлиги жиҳатидан дунёда биринчи ўринга чиқиб олди.

Пахтачиликни янада ривожлантиришнинг энг муҳим резервларидан бири вилтга қарши курашдир. Совет селекциячилари жаҳон практикасида биринчи марта маданий нав билан Мексиканинг ёввойи навини чатиштириш орқали пахтанинг вилтга чидамли навини етиштиришга муваффақ бўлдилар. Янги навлар туғилган жойнинг номи билан «Тошкент-1», «Тошкент-2», «Тошкент-3» деб аталди. Бу йил баҳорда Ўзбекистон колхоз ва совхозлари 1 миллион гектарга яқин ерга ана шу нав чигитини экдилар. Лекин ғўзанинг душмани бўлган вилтнинг кўпгина сирлари ҳали тўла-тўкис билиб олингани йўқ, унинг йўлига мустаҳкам тўсиқ қўйилгани йўқ.

Қўшма мажлисда мамлакат илмий марказларининг етакчи олимлари ва СССР Қишлоқ хўжалиги министрлиги коллегиясининг аъзолари пахта ҳосилдорлигини ошириш учун олиб борилаётган курашнинг асосий йўлларини белгиладилар. Мажлисда таъкидлаб ўтилганидек, пахта-беда алмашлаб экишни жорий қилиш ва ўзлаштиришга биринчи даражали аҳамият берилмоқда. Бундай алмашлаб экиш пахта ҳосилини муттасил оширади. Хозир селекция, генетика, биохимия ва илм-фаннинг бошқа тармоқлари олдида турган вазифалар белгиланди. Тадқиқотларни ташкил этишни яхшилаш учун Бутуниттифоқ пахтачилик илмий-тадқиқот институти ҳузурида ғўза вилтига қарши кураш соҳасидаги ишларни мувофиқлаштириб турадиган кенгаш тузилди. СССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси О. С. Содиқов шу кенгашнинг раиси қилиб тасдиқланди. (ТАСС).

БОБОДЕҲҚОНЛАР

ҲОСИЛДОРЛИК 4 ЦЕНТНЕР КЎТАРИЛАДИ. 5040 ТОННА ПАХТА ТАЙЁРЛАНАДИ. 40 ЦЕНТНЕРЧИ БРИГАДАЛАР СОНИ 2 БАРАВАР КУПАЯДИ. ҲАР МАШИНАНИНГ ИШ УНУМИ УРТАЧА 100 ТОННАДАН ОШАДИ. ҲОСИЛНИНГ ҲАММАСИ БИРИНЧИ СОРТГА ТОПШИРИЛАДИ.

Қишлоқ хўжалик соҳаларининг тараққиётига бир йиллик иш якунига қараб баҳо бериш қийин. Сабаби, деҳқончиликда беш омилнинг бири — об-ҳаво гоҳ ундай, гоҳ бундай келиши мумкин. Бир йили об-ҳаво қурғоқ бўлса, иккинчи йили серёғин бўлади. Баҳор ва кузнинг бошланишида ҳам йилдан йил тафовут қилади. Ана шундай хилма-хил шароитда рўй берган қийинчиликларни енгиб, қишлоқ хўжалик экинлари, хусусан пахтадан юқори ҳосил етиштирган кишиларни чинакам миришкор деҳқон деса бўлади. Биз таърифламоқчи бўлган кўли қадоқ деҳқонлар ана шу тоифага мансубдир.

Республикамизнинг пахтачиликдаги паҳлавон области ҳақида гап борса — энг аввал Андижон области тилга олинади. Бу бежиз эмас. Андижонлик марди майдонлар тўққизинчи беш йилликнинг иккинчи даврасида — 1972 йилда 550 минг тонна «оқ олтин» тайёрлаш мажбуриятини олиб, юксак ватанпарварлик намунасини кўрсатдилар. Областнинг тонна жиҳатдан салмоқли районы қайси деб сўралса, Избоскан дейилади. Расмий ҳужжатда камроқ кўрсатилган бўлса ҳам, избосканлик миришкор деҳқонлар СССР ташкил топган куннинг 50 йиллиги нишонланиш байрамини 55 минг тонна дурдона тайёрлаш билан кутиб оламиз, дейишяпти. Бу районнинг машъал хўжалиги — республикамизга донг таратган пахтакор Мамадали Суяров раислик қилаётган «Шарқ юлдузи» колхозидир.

Бу хўжалик илгари Шермат Юсупов номли колхоз деб аталар эди. Кейинги вақтда ундан яна бир қалдирғоч кўкка парвоз этгач, колхознинг пахта майдони 1430 гектар бўлиб қолди. Илгари ҳосилдорлик ва ялпи тоннада карвонбоши бўлиб келган «Шарқ юлдузи» колхози бундан икки йил олдин оқсаб қолди, ҳатто пахта тайёрлаш планини зўрма-зўраки бажарди. Сабаби, пахта майдонларининг ҳаммасини вилт замбуруғлари қоплаб олди. Ўша кезларда планини бажара олмай ер чизиб қолган бригадалар ҳам кўп бўлди.

Лекин ҳар икки ҳолда ҳам — ҳосилдорликда юқори поғонага кўтарилиб шуҳрат таратилган кезда ҳам, вилт туфайли хирмондан барака кўтарилган кезда ҳам колхоз раҳбарларидан тортиб, оддий деҳқонларгача — ҳеч ким ноламади. Аксинча, партия ташкилоти атрофига ҳар қачонгидан маҳкамроқ жипслашиб, уюшқоқлик, интизомлилик, меҳнатсеварлик намунасини кўрсатди, совет пахтакор деҳқонларига хос тадбиркорлик билан иш тутди. Натижа чакки бўлмади. Уруғшунос олимларимиз яратган «Тошкент-1» навли пахта чигити колхоз деҳқонларининг жонига аро кирди. Халқ бир ёқадан бош чиқариб астойдил ишлади, партия ташкилоти тўғри йўл кўрсатди, коммунистлар авангардлик ролини ўйнади. Оқибатда колхоз ўтган йили ҳар гектар ердан 31 центнердан хирмон кўтариб, олдинги шуҳратини тиклаш поғонасига чиқди .1972 йилги марра — 35 центнер!

— Нималарга асосланиб шундай мажбурият қабул қилинди? — сўрадик бобо деҳқон Мамадали акадан.

— Колхозчиларимиз янги нав пахтадан юқори ҳосил олишда омилкор бўлиб қолишди, — жавоб қилди у, — пахта-беда алмашлаб экишни кенг жорий қилиш йўли билан экинзорларни вилт замбуруғларидан тозаладик. Тупроқ картограммасига эгамиз, минерал ва органик ўғитлардан шунга асосланиб фойдаланяпмиз. Ерларнинг мелиоратив ҳолатини ҳосилдорликни ошириш даражасига келтирдик. Энг муҳими — оғир меҳнат талаб қиладиган ишлар машиналаштирилди.

Ҳисоб-китоблар кейинги йиллардагина ер ҳайдаш, чопиқ тракторлари ва бошқа техника воситалари анча кўпайиб, пахтачиликдаги агротехника тадбирларини энг қисқа муддатда сифатли қилиб ўтказиш мумкинлигини исботлади. Бир мисол. Сеялкалар тиркалган универсалларда чигит ўн уч кунда экиб бўлинди. Бунда ёғингарчилик туфайли универсаллар уч кун ишламаганини ҳам ҳисобга олиш керак. Ўша тракторларнинг ҳаммасига ҳозир чопиқ агрегатлари ўрнатилди. Хуллас, колхоз бўйича ҳамма майдонларда ҳар 15 кунда бир марта комплекс ғўза парваришини ўтказиш учун ҳамма имкониятлар мавжудлигини кўрсатди. Ғўза — парваришни яхши кўрадиган экин, очиқтирмай — ўғит, чанқатмай — сув берилса, зараркунандалардан муҳофаза қилинса, деҳқон хоҳлаганча ҳосил бериши мумкин.

«Шарқ юлдузи»ликлар бу йил гектаридан 35 центнердан ҳосил кўтарамиз, дейишяпти. Ишнинг буёғини бўшаштириб юбормасалар, яхши ниятларига етишади, албатта. Бундай дейишимизга асос бор. Чигит энг яхши агротехника муддатида экилди. Гектарлар тўла, бир қарич ер бекор қолдирилгани йўқ. Бекорчи марзалар, ўқариқлар, шохариқлар, уватлар ҳам ҳайдалиб чигит экилди, ҳатто дарахтларнинг остида ҳам бўш жой қолмади. Бу жуда мақбул иш. Чунки ҳосилни ҳар қатор, ҳар уядаги ҳар туп ғўза беради. Шундай экан, уста деҳқон шу кунларда кўчатлар сонининг буд бўлишини яъни ер шароитига қараб ҳар гектар майдонда 90-100 минг тупгача ниҳол бўлишини таъминламоғи керак. «Шарқ юлдузи»ликлар айнан шундай қиляпти.

Мамадали ака билан суҳбатимизда «бу йил пахтанинг ялпи миқдорини бултургига нисбатан бир ярим минг тонна ошириш ниятимиз бор», деди. Нима ҳисобига деб сўрадик, ундан. Колхоз бўйича ҳосилдорликни гектар бошига 4 центнер кўтарамиз. Бу — асосий резерв. Бригадалар ўртасида ҳосилдорликдаги тенгсизликни тугатамиз. Сотволди Ғаниев, Козим Шодмонов, Тошканбой Исҳоқовлар бошлиқ бригадаларда гектаридан 40 центнердан ҳосил олиш кўзда тутиляпти. Лекин ўттиз центнер атрофида депсиниб турган бригадаларимиз ҳам йўқ эмас. Гапнинг лўндаси шуки, нисбатан паст ва ўртача ҳосилли бригадаларни юқори ҳосилли бригадалар даражасига кўтарамиз. Бу ҳам муҳим резерв.

Раис ана шунга ўхшаш қатор резервларни санай кетди. Ўзбекистон Компартиясининг XVIII съездида пахтачиликни ривожлантиришга ижобий таъсир кўрсатадиган ҳар қандай резерв — у катта ёки кичиклигидан қатъий назар, ишга солинсин дейилган. Колхоз партия ташкилоти меҳнат аҳлини ана шу йўлдан олға бошлаяпти. Бу йил колхозда 40 центнерчи бригадалар сони ўтган йилдагидан 2 баравар кўпаяди. Пахта далаларидаги ҳозирги жўшқин ҳаракат шундан далолат беряпти.

Правление ва партия ташкилоти меҳнатни шундай ташкил қилганки, механизатордан тортиб сувчигача, чопиқчидан тортиб шофёргача — ҳамма бугун, эртага, ўн кундан кейин, орадан йигирма кун ўтгач қандай ишлар қилишини яхши билади.

— Шу куннинг муҳим вазифаси нима? — сўрадик механизатор Қодир Зулфиқоровдан.

— Чигитни бир текис ундириб олиш керак. Бизда бу масала ҳал этилди, — деди у,— яганани тезда ўтказиш зарур. Уядан ортиқча ниҳол юлиб ташланмаса йил охиригача ўстиришга қолдирилган ўсимликларнинг озуқасига шерик бўлиб, уларнинг ўсиш ва ривожланишини кечиктиради. Биз механизмлар воситасида ягана ўтказяпмиз. Шунга қарамай, колхозчилар букетларни ростлаб чиқяпти.

Иш жараёнида яхши бир тадбир амалга оширилаётганининг шоҳиди бўлдик. Механизаторлардан ким қайси пайкалга чигит экккан бўлса, ўша пайкалда ягана ўтказади, букетлаш устидан назорат олиб боради. Айтайлик, бир гектар ерда 100 минг туп ниҳол бор. Механизатор шу ниҳолларнинг пахта йиғим-теримининг охиригача сақланиб қолишига жавоб беради. Тракторга эздирмайди, чорва моллар пайхон қилишига йўл қўймайди. Ундан ташқари узунаси ва кўндалангига культивация ўтказиш, ғўзаларни озиқлантириш, эгат олишни ҳам шу механизатор бажаради. Кўзда тутилган кўчатлар мавсум охиригача тўла сақлаб қолинса, серҳосил қилиб ўстирилса, йил якунланганда механизатор рағбатлантирилади. Ҳамма жойда шу усулни қўллаш яхши натижа беради, деган фикрга келдик.

Кекса сувчи Араббой ака Ҳамдамов билан кўришдик. У ҳамроҳлари Наби Аҳмаджонов, Мамажон Мирзаев билан чигит экилган майдонларга ўқариқ, шохариқ олаётган экан. Сабабини сўрадик.

— Чигитни тупроқнинг табиий намига ундириб олдик, — жавоб қилди Араббой ака, — лекин эрта ўтиб индинга ғўзаларга биринчи сув тараймиз. Шунга тараддуд кўряпмиз.

Бошқа пайкалларда ҳам меҳнат аҳлининг ана шундай жўшқин ҳаракатини сездик. Бу йил чигит экиш, биринчи ғўза парвариши ўтган йилдагидан анча кечикди. Лекин деҳқонлар бунга бефарқ қараётганлари йўқ. Культивацияни сифатли ўтказиш, ниҳолларни озиқлантириш, яганани барвақт тугаллаш, бегона ўтни йўқотиш йўли билан кечикишнинг ўрнини қоплаяптилар.

Биз фақат «Шарқ юлдузи» колхозида кўрганларимизни ҳикоя қилдик. Район партия комитетининг биринчи секретари Узоқбой Саримсоқовнинг таърифича, СССР ташкил топган куннинг 50 йиллигини меҳнатда муносиб совғалар билан кутиб олиш мусобақаси райoннинг барча хўжаликларида кундан-кунга авж оляпти, унинг самараси ғўза парваришида машиналар иш унумини 100 тоннадан оширишга аҳд қилган механизаторлар фаолиятида, пахтанинг ҳаммасини биринчи сортга сотишга аҳди паймон қилган колхозчи деҳқонларнинг яратувчилик меҳнатида ўз ифодасини топаётир.

М. НАЗАРОВ,
М. МАНСУРОВ,
А. ҚУРОНБОЕВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбирлари.

ТОНГ ЮЛДУЗИ

ЛАВҲА

Поезд манзилга азонда етиб келди. Қиш тунлари эртакдай узун. Ҳали тонг ёришмаган. Юлдузлар ипи узилган мунчоқдек кўкда бетартиб чарақлайди. Ҳаво совуқ. Изғирин юзларни аёвсиз чимчилайди.

Станциядан совхозга томон элтувчи узун йўл лентадек оқариб кўринади. Йўлнинг бир томони шудгор-у, лекин оппоқ қор остида кўпчиб ётибди. Иккинчи томони совхоз дарвозасига қадар чўзилган улкан боғ. Шудгорнинг этагида бўйи-басти бир хил бинолар кўзга ташланади. Худди денгизда сузиб бораётган оқ елканларга ўхшайди. Бу — совхознинг фермаси. Совхозга етиб келганимизда тонг оқара бошлаган эди. Юлдузлар бир-бири билан кўз қисишиб, сувга чўккан гавҳар тошдек ғойиб бўларди. Оқ халат кийган бир аёл шошилинч қишлоққа йўл олди. Назаримда у тонг улашаётгандек, янги меҳнат кунини бошлаб бораётгандек туюлди. Шундан сўнг кимдир иссиқ нон ҳидини бурқсатиб қўшни ҳовлига, кимдир мотоциклини патиллатиб дала томонга ўтиб кетди.

Мен кейинги йилларда чиқарилган янги тахти равон йўллардан кезиб борардим. «Қизилрават» совхозини Қизларобод ҳам дейишади. Негаки, совхозда хотин-қизлар аралашмаган бирорта соҳа йўқ. Уларнинг ҳаммаси шу қишлоқда туғилган, билим олган ёшлар. Совхоз директори Абдуфаттоҳ Шерматовга ишлаб чиқаришдаги хотин-қизларнинг энг илғори, энг намуналиси ҳақида мақола ёзмоқчи эканимни айтганимда бир оз ўйланиб қолди. Сўнгра моҳир сут соғувчи, Наманган область Советининг депутати Мария Степановна Мордвинцова ҳақида фахр билан сўзлади. Кейин билсам у ўша, мен биринчи бўлиб учратан оқ халатли, тонг улашиб юрган аёл экан. Мария Степановна қарийб 20 йилдан бери шу соҳада ишлайди. Ҳамқишлоқларининг таъбирича фермада туғилиб, шу ерда суяги қотган. У ҳамма нарсага тажриба кўзи билан қарайди. Уч фарзанднинг онаси. Фермада ўттиз бош сигир унинг қарамоғида. Қиш куни қисқа деб саҳарлаб ишга шошади. Фермадаги ишларини саранжомлаб болаларини мактабга отлантириш учун уйига чопади. У уйида қанчалик саришта, тежамкор бўлса, иш жойида ҳам шунга ҳаракат қилади. Ахир ҳар бир чўп ферма мулки. Қилинган меҳнат эса ўз самарасини кўрсатмай қўймайди. Моллар тўйимли ярим концентратлар билан боқилади. Силос, лавлаги каби ширали озуқалар сутнинг кони, сигирнинг жони. 1969 йил қарамоғидаги 30 сигирнинг ҳар биридан 1900 килограммдан жами 57 тонна, 1970 йилда эса 2100 килограммдан жами 63 тонна сут соғиб олди.

Мария Степановна эл дастурхонини нозу-неъматлар билан бойитаётганидан беҳад мамнун. У бу йил 30 бош сигирнинг ҳар биридан 2600 килограммдан, жами 78 тонна сут соғиб олишга сўз берган. Сигирларининг деярли ҳаммасидан бузоқ олмоқчи. Биз бу муваффақиятларнинг боиси нимада эканига қизиқдик: Фермада ҳар бир иш — сут соғиш, ҳашак қирқишдан тортиб молларни суғоришгача механизациялаштирилган. Шунинг учун бўлса керак, фермада иш одамларни эмас, одамлар ишни шоширади. Фермадаги бошқа сут соғувчиларнинг муваффақиятлари ҳам Мария Степановнаникидан қолишмайди. Ферманинг яна бир илғор сут соғувчиси Тошхон Ёқуббоевани олинг. Қарамоғидаги 27 сигирнинг ҳар биридан 2100 килограммдан, жами 56-57 тонна сут соғиб олди. Ёки Кундуз Темуровани олинг. Буларнинг бари Мария Степановнанинг ҳамкасабалари, сафдошлари, ўз тажриба ва билимларини ўртоқлашган дугоналари. Уларнинг мақсадлари, орзулари бир: эл-юрт дастурхонини ўзлари соғиб олган сут билан бойитиш. Мария Степановна ана шуларнинг сафида бўлгани билан фахрланади. Кечани кеча, кундузни кундуз демай ҳамқишлоқларининг ишончини оқлаш учун меҳнат қилади.

Партия ва ҳукуматимиз Мария Степановнанинг фермадаги узоқ йиллик ҳалол меҳнатини қадрлаб 1970 йилда Ленин юбилейи медали билан, 1971 йилда эса «Ҳурмат белгиси» ордени билан мукофотлади. Мария Степановна ўзига билдирилган ишончдан беҳад мамнун. Бу ишонч унинг кучига куч, ғайратига ғайрат қўшмоқда.

Юлдузлар бир-бир сўнади. Биргина тонг юлдузи — Зуҳро тонгнинг жамолига тўймай чарақлаб туради. Мен Наманган область Уйчи районига қарашли «Қизилрават» совхозининг илғор сут соғувчиси Мария Степановнани ана шу тонг юлдузига қиёсладим. Мария Степановнанинг қалби ўз касбига, ҳамқишлоқларига меҳр-муҳаббат билан тўлиб тошган. Ҳаёт йўлингиз тонг юлдузидек порлоқ бўлсин!

М. УБАЙДУЛЛАЕВА.

ҲЕЧ КИМ ҲЕЧ ҚАЧОН УНУТИЛМАЙДИ

МУҚАДДАС ЁДГОРЛИК

Мактаб ҳовлисига тумонат одам йиғилган. Ҳамманинг нигоҳи парда тортилган монумент ёдгорликда.

89-мактаб директори Ғуломназир Имомназаров тантанани очади. У монумент ёдгорлик ҳақида гапириб, унга номлари ёзилган мард йигитларнинг исми ва фамилияларини ўқиб беради.

Абдураимов Ҳақназар, Исроилов Умар, Файзиев Мурод...

Жами 86 киши. Улуғ Ватан урушида Калинин районидаги Хонобод қишлоғидан шунча йигит ҳалок бўлган эди.

Ватанимизнинг бир чеккаси бўлган бу қишлоқ уруш бошлангунча осойишта ҳаёт кечирарди. Хонободнинг ёнгинасидан ўтадиган Чирчиқ дарёси шовуллаб қўшиқ куйлар, ҳаммаёқдан болаларнинг қийқириғи эшитилиб турарди.

Уруш осойишталикни ўғирлади. Қишлоқ тез орада 200 га яқин фарзандини она-Ватан ҳимоясига кузатиб қолди. Уларнинг ўрнини босиш учун кексалар ва хотин-қизлар кетмон дастасидан тутдилар. Хонободликлар ҳар бир грамм пахта душманга қарши зарба эканини яхши билишарди. Шунинг учун ўзларини меҳнатга уришди. Бу ердаги икки колхоз пахтадан мўл ҳосил кўтариб донг таратди. «Инқилоб» ва Максим Горький номли колхозлардан армиямиз жангчиларига тез-тез совға-салом юбориб турилди. Қишлоқ аҳли ғалабани яқинлаштириш учун ҳеч нарсасини аямади.

Ғалаба баҳорида хонободлик йигитлардан 86 киши қайтмади. Улар оддий йигитлар эди. Пахтакор, чорвадор, ғаллакор... Лекин Ватан бошига иш тушганда улар халқимизнинг бахти ва озодлиги учун муқаддас жангга кирдилар, мамлакатимизнинг ҳар бир қарич ери учун кўкракларини қалқон қилиб жанг қилдилар.

Бу кишиларга монумент ёдгорлик ўрнатиш ташаббуси 89-ўрта мактаб коллективидан чиққан эди. Улар ўтган йили ва бу йил В. И. Ленин туғилган куни олдидан шанбалик уюштириб «Партия XXI съезди» совхозида ишладилар ва ундан тушган маблағни ёдгорликка ишлатдилар. Совхоз дирекцияси ҳам ташаббусни маъқуллаб уни тиклашда мактабга ёрдам кўрсатди. Ғалаба байрами арафасида бу монумент ёдгорликни очиш учун бўлган тантанада совхоз директори Р. Қамбаров, район халқ маорифи бўлими мудири М. Умаров, революция ветерани С. Тошхўжаев, Улуғ Ватан уруши қатнашчиси Ш. Маҳмудов ва бошқалар ана шу мард йигитлар шаънига илиқ сўзлар айтишди.

Ҳовлига сукунат чўкади. Ёдгорликнинг пардаси аста-секин туширилади. Монумент ёдгорликнинг мармар тахтачаларига зарҳал ҳарфлар билан ёзилган исм ва фамилиялар қуёшда жилоланиб кўринади. Йиғилганлар номлари халқ каби абадий бўлиб қоладиган мард йигитлар ёдгорлиги пойига гулчамбар ва гулдасталар қўйишди.

С. МУҲИДДИНОВ.

СУРАТДА: Тошкент область Калинин районининг Хонобод қишлоқ советига қарашли М. Горький номли 89-мактаб ҳовлисида ўрнатилган ёдгорлик.

Е. Лейтман фотоси.

ЎЗБЕК БИНОКОРЛАРИ—СПЕКТАКЛЬ ҚАҲРАМОНИ

Махачкалада «Узбекистон» уй-жой районини қураётган Тошкент бинокорлари «Дўстлик маркази» спектаклининг биринчи томошабинлари бўлишди. Бу спектаклни Қўмиқ музикали драма театри ўз мавсумининг охирида қўйиб берди.

Бу ўзига хос репортаж-спектаклни РСФСР халқ артисти Гурастамов Доғистон драматурги Р. Расулов пьесаси асосида саҳналаштирди. Спектаклда табиий офат кунлари бошқа совет кишилари қатори тоғли ўлка халқига қардошлик ёрдами берган Ўзбекистон вакилларининг меҳнатдаги шижоати гавдалантирилган.

(ТАСС мухбири).

ТАБИАТ ОЛАМИДА

Пингвинлар бир кунда чарчаш нималигини билмай 160 километргача йўл босиши мумкин.

* * *

Асалари одамзот қўлига ўрганган яккаю-ягона ҳашаротдир.

* * *

Кўпчилик ҳайвонлар суза олади. Туя эса бундан истисно... Лекин туя бир йўла 250 литр сувни ичади.

* * *

Жайра сувга чўкмайди. Чунки танасидаги кўпдан кўп узун тиканларининг ораси ҳавога тўлган бўлиб, улар жайрани сув юзасида ушлаб туради.

* * *

Ҳайвонларнинг юрак уриши улар танасининг катта-кичиклигига боғлиқ. Жумладан, филнинг юраги ҳар минутда 25-40 марта урса, сичқонларники 520-720 орасида уради.

* * *

Наҳанг (кит) ер юзидаги энг катта ҳайвондир. Унинг узунлиги 16-25 метр, энг катталари эса ҳатто 33 метрга етади. Наҳанг кунига 4-5 тоннагача овқат ейди. Наҳангнинг болалари ҳам кун сайин эмас, соат сайин ўсади. Бир кунда наҳанг боласи 200-300 литр сут эмади, 3 сантиметр ўсади, 80-100 килограмм семиради.

* * *

Ер юзидаги жониворлар ичида энг тез, аммо айни чоқда энг ёмон чопадигани туяқушдир. У минутига 2 километр тезликда чопа олади ва бундай пайтда 8 метргача узунликка сакрайди. Лекин бу тезлик 2 минутгина давом этади, холос.

СПОРТ ХАБАРЛАР

БОКС. Узбекистонлик чарм қўлқоп усталари бўлажак олимпиада ўйинларига тайёргарликни бошлаб юбордилар. Тошкентдаги Марказий «Юбилей» спорт саройида 18-21 май кунлари саралаш ўйинлари ўтказиладиган бўлди. Зонал саралаш ўйинларида, шунингдек Жданов, Бельц, Рига, Челябинск ва Ростов-Дон шаҳарларидан келган спортчилар ҳам иштирок этишади. Бу мусобақада Р. Рисқиев, Н. Анфимов, А. Қодирохунов, А. Ли, И. Муллаев, А. Анфимов, Ҳ. Содиқов каби боксчиларимиз Москвада 14-18 июнда ўтадиган финал ўйинларида иштирок этиш учун курашадилар.

ФУТБОЛ. Иккинчи лига командалари ўртасида навбатдаги тур мусобақалари бўлди. Бунда Узбекистон командалари қуйидаги натижаларга эришдилар: «Автомобилист» (Термиз) — «Электросвет» (Саранск) 3:1, «Нефтяник» (Фарғона) — «Сокол» (Саратов) 2:0, «Олой» (Уш) — «Корд» (Балаково) — 1:1, «Янгиариқ» — «Энергия» (Чебоксар) 0:0, «Зарафшон» — «Спартак» (Йошкар-Ола) 1:2, «Янгиер» — «Зенит» (Ижевск) — 2:0.

ВЕЛОСИПЕД пойгаси. Қашқадарё областининг Қарши районида республика қишлоқ спортчиларининг велосипед пойгаси ўтказилди. СССРнинг 50 йиллигига бағишланган бу мусобақада 130 дан ортиқ кучли спортчилар иштирок этди. Бир неча минг километрли масофани босиб ўтишда биринчилик Тошкент области спортчиларига насиб этди. Наманган ва Андижон области велосипедчилари иккинчи ва учинчи ўринларни баҳам кўришди.

ЕР ЮЗИДА

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДАН

◆ **НЬЮ-ЙОРК.** Реактив самолётда Бергстром авиабазаси устида (Техас штати) учаётган Америка космонавти Чарльз Конрад авария вазиятига тушиб, катапульта орқали парашют билан сакраб тушишга мажбур бўлди. Конрад эсон-омон ерга қўнди. Самолёт эса ерга урилиб парчаланди. Конрад «Апполон-12» космик кемасининг командири бўлганида Ой юзига тушишда қатнашганди.

◆ **ВАШИНГТОН.** АҚШ маъмурлари америкаликларнинг гражданлик ҳуқуқларини назар-писанд этмаётганликларига қарши норозилик белгиси сифатида юстиция министрлигининг 6 катта ходими истеъфога чиқди. Улар бўлиб ўтган матбуот конференциясида АҚШ ҳукумати ирқий камситишга қарши кураш олиб бориш тўғрисида берган ваъдасини бажармаётганлигини айтдилар.

◆ **ВАРШАВА.** Янги Гутадаги В. И. Ленин номли металлургия комбинатининг коллективи меҳнат топшириқларини муваффақиятли бажармоқда. Улар йил охиригача пландан ташқари 415 миллион злотийлик маҳсулот ишлаб чиқариш мажбуриятини олдилар. Металлурглар ўз сўзлари устидан чиқмоқдалар — улар дастлабки тўрт ой ичида мамлакатга пландан ташқари қарийб 300 миллион злотийлик маҳсулот — 21 минг тоннадан кўпроқ чўян, 62 минг тонна пўлат ва 23 минг тонна прокат бердилар.

◆ **САНТЬЯГО.** Ер ислоҳоти корпорацияси миллий кенгаши қишлоқ хўжалик министри Жак Чончоль раислигида Сантьяго вилоятида 171 латифундияни мусодара қилиш тўғрисида қарор қабул қилди. Чилида ер ислоҳотини амалга ошириш шу йил май ойида тугалланади. (ТАСС).

ТУРКИЯ: ВОҚЕА ВА ПРОБЛЕМАЛАР

АНҚАРА, 11 май. (ТАСС). Туркиянинг ички сиёсий вазияти мураккаб сиёсий ва иқтисодий проблемалар билан, асосий сиёсий партиялар ўртасидаги келишмовчиликларнинг кучайганлиги билан, мавжуд режимга қарши чиқаётган кучларнинг активлашганлиги билан ва маъмурларнинг ана шу кучларга қарши репрессиялари билан характерланади. Жумладан, ҳукуматдаги янги танглик Туркияда аҳвол кескин тус олганлигини исбот қилади. Бир йилдан сал кўпроқ давр мобайнида учинчи марта ҳукумат танглиги рўй берди.

Парламентдаги ўринларнинг кўпчилигига эга бўлган мамлакатдаги консерватор доиралар конституцияда кўзда тутилган ва ҳал этиш пайти келиб қолган социал-иқтисодий ислоҳотларнинг амалга оширилишига қаттиқ қаршилик кўрсатаётганлиги ана шу воқеаларнинг рўй беришига кўп жиҳатдан сабаб бўлмоқда. Нихат Эрим бош министр лавозимидан истеъфо бермасдан сал олдин ўтказилган матбуот конференциясида бир қанча сиёсий партияларнинг қаршилик кўрсатаётганлиги натижасида ҳукумат программасини амалга ошириш имконияти йўқ, деган эди.

Ислоҳотларнинг энг актив тарафдорлари бўлган 11 министр ҳам шу ҳақда гапирган эди. Бу министрлар 1971 йил декабрь ойидаёқ ҳукумат составидан чиқиб кетишга мажбур бўлган эдилар.

Туркиянинг олий ҳарбий қўмондонлиги ўтган йил март ойида сиёсий арбобларга меморандум топшириб, «мамлакатда тартиб ўрнатиш»нигина эмас, балки зарур ислоҳотларни амалга оширишни талаб қилганидан кейин ҳам ислоҳотларни амалга оширишга халақит берадиган ғовлар вужудга келтирилди.

Туркиядаги сиёсий партияларнинг ислоҳотларни амалга оширишларига эришиш мақсадида сенатор Ургюплюга янги ҳукуматни тузиш топширилди. У аввал ҳам кабинетга бошчилик қилган эди. Ургюплю ўз олдига қўйилган вазифаларни бажара оладими ва кўзда тутилган ислоҳотлар амалда нимадан иборат бўлиб қолади — буни келажак кўрсатиб беради.

ИТАЛИЯДА ПАРЛАМЕНТ САЙЛОВИ ЯКУНЛАРИ

РИМ, 11 май. (ТАСС). Италияда 7 ва 8 май кунлари бўлиб ўтган парламент сайлови ҳали расмий тасдиқ этилиши керак бўлсада, аммо тўла натижалари эълон қилинган ҳозирги кунда овоз бериш хусусида баъзи асосий хулосаларни чиқариш мумкин.

Сайловнинг биринчи ва асосий якуни — Италия Компартияси катта муваффақиятга эришганлигидан иборатдир. Компартия 9086 минг (ёки 27,2 процент) сайловчи овозини тўплади. Энди Италия Компартияси депутатлар палатасида 179 ўринга эга бўлади. 1968 йилги парламент сайловида (натижаси жиҳатидан ўшандаёқ ИКП учун рекорд ўрин бўлганди) коммунистлар саккиз ярим миллион овоз (ёки 26,9 процент) олиб 177 номзодни ўтказгандилар. Бу натижа бутун буржуа пропагандасининг Компартияни яккалаб қўйишга, унинг олға ҳаракатини тўхтатишга уринишлари батамом барбод бўлганлигидан яққол далолат беради.

ЧССР. Мамлакат шарқида жойлашган Кошица шаҳри сўнгги ўн йил ичида мисли кўрилмаган даражада тараққий этди. Сиз суратда кўриб турган ушбу шинам биноларда металлурглар истиқомат қилишади. ЧТК — ТАСС фотоси.

Редактор ўринбосари
Ж. ЖАББОРОВ.

ЗАНГОРИ ЭКРАНДА

Тошкент телестудиясининг ҳафталик программаси

15 май, ДУШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

17.50 — ТОШКЕНТ. 18.00 — «Юлдузча». 18.40 — Совет Армияси жангчилари учун кўрсатув. 19.00 — Ахборот. 19.20 — Ўзбек давлат эстрадасининг солисти **Февзи Белялов** концерти. 20.00 — Беш йилликнинг иккинчи йили. 20.30 — Ахборот. 20.45 — **Олам бугун ўн еттида** (теленовелла). 21.05 — Дўстлик йўллари бўйлаб. 21.45 — Илмий-оммабоп фильм. 22.00 — «Вақт». 22.30 — **Футбол: «СПАРТАК»** (Москва) — **«ДИНАМО»** (Киев).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

12.30 — МОСКВА. 12.35 — Янгиликлар. 12.45 — Бадиий фильм. 14.05 — Концерт. 14.50 — Ҳужжатли фильм. 18.10 — Янгиликлар. 18.15 — Ўқувчилар учун кўрсатув. 18.45 — Самога йўл. 19.00 — Шу куннинг созандалари. **С. Прокофьев.** 20.00 — Оламда нима гап? (Тошкент). 20.30 — **Кўча эшигидаги одам** (бадиий фильмнинг 1-серияси). 21.35 — Концерт. 22.00 — ТОШКЕНТ. Кинопублицист экрани. 23.00 — **Космик асирнинг Колумблари** (телефильм).

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 — ДУШАНБА КЎРСАТУВЛАРИ.

16 май, СЕШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

12.30 — МОСКВА. 12.35 — Янгиликлар. 12.45 — Композитор **А. И. Хачатурян** — пионерлар меҳмони. 13.40 — **Йўқолган поезд** (бадиий фильм). 14.55 — Шахмат мактаби. 17.50 — ТОШКЕНТ. 17.55 — Спорт программаси. 18.30 — Ахборот. 18.50 — Кино ҳақида суҳбат. 20.00 — Миллионлар ленинча университети (Москва). 20.30 — Ахборот. 20.45 — **Гаровга тикилган ҳаёт** (бадиий фильмнинг 13-серияси). 21.35 — Халқ амалий санъати. 22.00 — «Вақт». 22.30 — Қишлоқ хўжалик билимлари телевизион халқ университети. 23.00 — **Спорт, спорт, спорт** (бадиий фильм).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

11.30 — ТОШКЕНТ. Ўқув кўрсатувлари. 18.35 — МОСКВА. 18.40 — Янгиликлар. 18.45 — Мультфильмлар. 19.00 — Концерт. 20.00 — Ўрта мактаб битирувчилари учун консультация (Тошкент). 20.30 — **Кўча эшигидаги одам** (бадиий фильмнинг 2-серияси). 21.35 — Концерт. 22.00 — Спорт кўрсатуви (Тошкент). 22.30 — **Хоккей: «СПАРТАК» — ЦСКА.**

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

20.00 — ТОШКЕНТ. Ўқув кўрсатувлари. 20.00 — Телефильм.

17 май, ЧОРШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

17.55 — ТОШКЕНТ. 18.00 — «Звездочка». 18.40 — Ахборот. 19.00 — Концерт. 20.00 — Проблемалар ва воқеалар (Москва). 20.20 — Ахборот. 20.45 — Рақслар гулдастаси. 21.25 — Миллионлар ленинча университети. 22.00 — «Вақт». 22.30 — Телеочерк. 22.50 — **Ҳеч ким ўлишни истамади** (бадиий фильм).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

11.30 — ТОШКЕНТ. Ўқув кўрсатувлари. 18.05 — МОСКВА. 18.10 — Янгиликлар. 18.15 — Ёшлар ижоди. 19.00 — **Афсона** (бадиий фильм). 19.30 — «Здоровье». 20.00 — Шеърият мухлисларига (Тошкент). 20.20 — **Кўча эшигидаги одам** (бадиий фильмнинг 3-серияси). 21.25 — Оғир атлетика бўйича Европа чемпионати. 22.00 — Жанговар атеизм (Тошкент). 22.30 — Эфирда «Молодость». 23.30 — Концерт.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

20.00 — ТОШКЕНТ. Ўқув кўрсатувлари. 21.30 — **Деҳқонлар** (ҳужжатли фильм).

18 май, ПАЙШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

12.30 — МОСКВА. 12.35 — Янгиликлар. 12.45 — Пионерия маршда. 13.15 — **Денгиз характери** (бадиий фильм). 14.50 — ТОШКЕНТ. 15.00 — В. И. Ленин номли Бутуниттифоқ пионер ташкилотининг 50 йиллигига бағишланган катта байрам концерти. 16.30 — Қўғирчоқ фильм. 18.05 — МОСКВА. 18.10 — Янгиликлар. 18.15 — Бутуниттифоқ пионерларининг сбори. 19.00 — ТОШКЕНТ. 19.05 — Ахборот. 19.20 — Композитор **Шариф Рамазонов** билан учрашув. 20.00 — Миллионлар ленинча университети (Москва). 20.30 — **Гаровга тикилган ҳаёт** (бадиий фильмнинг 14-серияси). 21.30 — Яйлов баҳодирлари. 22.00 «Вақт». 22.30 — Ахборот. 22.50 — **Сепсиз келин** (бадиий фильм).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

11.30 — ТОШКЕНТ. Ўқув кўрсатувлари. 14.50 — МОСКВА. 17.55 — ТОШКЕНТ. 18.00 — Фильм-концерт. 18.45 — Врачлар сулоласи (ҳужжатли фильм). 19.00 — МОСКВА. 19.15 — Концерт. 20.00 — ЛЕНИННОМА (Тошкент). 20.30 — **Кўча эшигидаги одам** (бадиий фильмнинг 4-серияси). 21.35 — Оғир атлетика бўйича Европа чемпионати. 22.00 — Аҳолига граждан мудофааси ҳақида (Тошкент). 22.30 — **Ираклий Андрониковиз ҳикоя қилади.**

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

20.00 — ТОШКЕНТ. Классик музика саҳифаларида. 20.40 — Ҳужжатли фильм. 20.35 — Чет эл эстрада артистларининг концерти.

19 май, ЖУМА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

9.45 — ТОШКЕНТ. 10.00 — Ленин майдонида В. И. Ленин номли Бутуниттифоқ пионер ташкилотининг 50 йиллигига бағишланган пионерлар паради. 12.00 — Ёш ленинчилар (ҳужжатли фильм). 12.50 — Пионерлар мамлакатига саёҳат (кино кўрсатув). 13.55 — МОСКВА. В. И. Ленин номли Бутуниттифоқ пионер ташкилотининг 50 йиллигига бағишланган кўрсатув. 17.55 — ТОШКЕНТ. 18.00 — Мультфильм. 18.10 — Ахборот. 18.30 — Пионерия — 50 ёшда. 18.30 — Ахборот. 19.50 — Ўзбекистон беш йиллик маршида. 20.20 — Ғиждувон район маданият уйи мақомчиларининг чиқиши. 21.00 — МОСКВА. Салом — пионерия! 23.30 — В. И. Ленин номли Бутуниттифоқ пионер ташкилотининг 50 йиллигига бағишланган репортаж. 24.00 — «Вақт».

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

18.35 — МОСКВА. 18.40 — Янгиликлар. 18.45 — **Болалар капитан бўлишни истайдилар** (ҳужжатли фильм). 19.00 — Спорт программаси. 19.40 — Авлодлар марши. 20.30 — Дала почтаси. 21.00 — ТОШКЕНТ. Иқтисодий мавзуларда суҳбат. 21.30 — Студентлар хори куйлайди. 22.10 — Мардлик — мангулик. 22.40 — **Матонатли кишилар** (бадиий фильмнинг 1-серияси).

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

20.00 — ТОШКЕНТ. Ҳужжатли фильм. 21.00 Концерт — 21.40 — Ҳужжатли фильм.

20 май, ШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

9.50 — ТОШКЕНТ. 9.55 — Тожикистон ССР халқ артисткаси **Рена Ғолибова** куйлайди. 13.35 — Илмий-оммабоп фильм. 11.00 МОСКВА. 11.05 — Янгиликлар. 11.10 — Октябрятлар концерти. 11.35 — «Здоровье». 12.05 — **Футбол: ЦСКА — «ДИНАМО»** (Киев). 12.50 — **П. Антокольский** — студиямиз меҳмони. 13.10 — **Биринчи қўлқоп** (бадиий фильм). 14.30 — «Уфқ». 15.30 — Иқтисодий мавзуларда суҳбат. 16.00 — Музикали учрашувлар. 16.35 — Халқаро понорама. 17.05 — ТОШКЕНТ. 17.10 — Болалар учун концерт. 17.40 — Ахборот. 17.35 — **Кумуш карнайлар** (бадиий фильм). 19.10 **Дадахон Ҳасанов** куйлайди. 19.45 — Ахборот. 20.00 — Ўзбекистон беш йиллик маршида. 20.30 — Дала ишлари кундалиги. 20.45 — Эстрада концерти. 21.30 — МОСКВА. «Вақт». 22.00 — **Футбол: «ЗЕНИТ»** (Ленинград) — **«СПАРТАК»** (Москва).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

10.00 — ТОШКЕНТ. Ўқув кўрсатувлари. 17.05 — МОСКВА. **Чавандозлар** (бадиий фильмнинг 1-серияси). 18.15 — Концерт. 19.25 — Спектакль. 21.30 — ТОШКЕНТ. СССР адвокатурасига 50 йил. 22.10 — Енгил атлетика бўйича Ўрта Осиё ва Қозоғистон республикалари спортчиларининг мусобақаси. 23.10 — **Матонатли кишилар** (бадиий фильмнинг 2-серияси).

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 — ДУШАНБА КЎРСАТУВЛАРИ.

21 май, ЯКШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

9.35 — ТОШКЕНТ. 9.40 — Ўқувчиларнинг телевизион олимпиадаси. 11.00 — МОСКВА. 11.05 — Янгиликлар. 11.10 — «Будильник». 11.40 — Музикали киоска. 12.10 — Мультфильмлар. 12.45 — Телевизион халқ университети. 13.10 — Телеспектакль. 14.45 — Музикали композиция. 15.15 — **Киносаёҳатчилар клуби.** 17.40 — ТОШКЕНТ. 17.45 — Ахборот. 18.10 — **Ғазалхон ёшлигим.** 18.40 — Спортлото. 19.00 — Ахборот. 19.30 — Ўзбекистон беш йиллик маршида. 20.00 — МАРҲАБО ТАЛАНТЛАР! (Хоразм область бадиий ҳаваскорларининг чиқиши). 22.00 — «Вақт». 22.30 — **Гаровга тикилган ҳаёт** (бадиий фильмнинг 15-серияси). 22.30 — Бокс бўйича СССР чемпионати.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

9.30 — ТОШКЕНТ. Ўқув кўрсатувлари. 16.15 — МОСКВА. 17.15 — **Чавандозлар** (бадиий фильмнинг 2-серияси). 18.25 — Фильм-концерт. 18.45 — Совет Армияси ва Флоти жангчилари учун кўрсатув. 19.15 — Инсон ва қонун. 19.25 — Ҳужжатли фильм. 20.25 — Киножурнал. 20.35 — Телеспектакль. 22.00 — Илмий-оммабоп фильм. 22.30 — Шоир **Л. Ошаниннинг** авторлик кечаси.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

17.00 — ФРУНЗЕ КЎРСАТУВЛАРИ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

9.55 — ТОШКЕНТ. 10.00 — **Синовчилар** (телефильм). 10.15 — Бахт ва баҳор қўшиқлари. 11.00 — МОСКВА. 11.05 — Янгиликлар. 11.10 — Мультфильм. 11.45 — Музикали киоска. 12.15 — Иқтисодий мавзуларда суҳбат. 12.45 — Концерт. 13.15 — **Ҳайвонот оламида.** 14.15 — Мультфильм. 14.30 — Рақс ҳаёти. 15.30 — Ҳужжатли фильм. 15.50 — **Марица** (оперетта). 17.25 — Халқаро панорама. 17.55 — КВН. 19.55 — **Футбол: СССР — ЮГОСЛАВИЯ.** 21.45 — ТОШКЕНТ. Ахборот. 22.15 — Эстрада концерти. 23.00 — «Вақт». 23.30 — **Иванна** (бадиий фильм).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

10.00 — ТОШКЕНТ. Ўқув кўрсатувлари. 18.00 — Ким бўлсам экан? 18.40 — Мультфильм. 19.00 — Замонавий бал рақси иштирокчиларининг концерти. 21.00 — Чолғу куйларидан концерт. 21.45 — МОСКВА.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

17.25 — ДУШАНБА КЎРСАТУВЛАРИ.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 13/V да **Чио-Чио-Сан,** 14/V да **Севилия сартароши** (кундузи).

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 13/V да **Аяжонларим,** 14/V да **Олтин девор** (кундузи) **Шоҳ Эдип** (кечқурун).

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 13/V да **Ёшликда берган кўнгил,** 14/V да **Тоғ гўзали** (қишки бинода). **Хотинимнинг эри** (ёзги бинода, кеч соат 8 яримда).

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — **Озарбайжон ССР цирки усталарининг гастроллари** (кеч соат 7 яримда; шанба ва якшанба кунлари кундуз соат 12, 3 ва кеч 7 яримда).

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Лорд Байрон Джонснинг озод қилиниши — «ЎЗБЕКИСТОН», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», НАВОИЙ номли, ҲАМЗА номли, «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ», «МОСКВА», «ДРУЖБА» (кундуз ва кечқурун).

Метелло — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ЧАЙКА», «СПУТНИК», «ВОСТОК», (кундуз ва кечқурун).

Ҳаётга қайтиш — «КЎКЧА» (кундуз ва кечқурун).

Ромео ва Жульетта (2 серия) — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун).

ЁЗГИ БИНОДА

Метелло — «ФЕСТИВАЛЬ».

Лорд Байрон Джонснинг озод қилиниши — «ХИВА».

Ўзбекистон ССР Олий суди коллективи бўлим бошлиғи М. М. Маҳмудовга онаси

Рохияхон МУҲАММАДЖОНОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг раҳбарлиги, партия ва касаба союз ташкилотлари ҳамда Министрлар Советининг Ишлар бошқармаси коллективи Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари И. В. Марцинюкка акаси

Виктор Витальевич МАРЦИНЮКнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этадилар.

Қориёқубов номидаги Ўзбек Давлат Филармониясининг коллективи ЎзССРда хизмат кўрсатган артист Р. Ҳакимовага опаси

Бекажон МАТЕҚУБОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ —
Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

Бизнинг адрес ва телефонлар: 700.000 ГСП. ТОШКЕНТ, «ПРАВДА ВОСТОКА» КУЧАСИ № 26, Редактор — 336545, Редактор ўринбосар лари — 337914, 330 683. Масъул секретарь — 334455, Масъул секретарь ўринбосарлари — 337283, Партия турмуши — 333469, 337221, Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш — 331455. Халқаро ҳаёт — 337221. Саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 334780. Совет қурилиши — 333258 Қишлоқ хўжалиги — 337604. Адабиёт ва санъат — 332036. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 334451, Маҳаллий ахборот ва спорт — 331424, Оммавий ишлар ва хатлар — 332143, 333553. Иллюстрация — 334524, Стенографистка — 337343, Корректура — 337162, Эълонлар — 338142, Коммутатор — 330249, 330250, 330251, 330252, 330253, 330254, 330255, 330256, 330257, 330258. ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ, Андижон — 48—85, Бухоро — 3—31—42, Қарши — 38—42, Нукус — 42—62, Самарқанд — 31—972, Термиз — 54—01, Урганч — 34—55, Фарғона — 4—29—44.

Б. — 111. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64697. Р. 03459.